

Valsts probācijas dienesta

Eiropas Sociālā fonda projekts Nr.4.3.4.6/1/23/I/001
“Atbalsts probācijas klientu resocializācijai”

Pētījums

“Valsts probācijas dienesta resocializācijas programmas “Uzmanību! Gatavību! Starts!” efektivitātes izvērtējums”

Saistītās projekta aktivitātes: 3.d18. un 3.d19.

Datu analīzes vadošā eksperte: Gundega Kukle

Rīga, 2026

Anotācija

Pētījuma mērķis bija izvērtēt Valsts probācijas dienesta resocializācijas programmas jauniešiem “Uzmanību! Gatavību! Starts!” efektivitāti probācijas klientu riska un vajadzību rādītāju pārmaiņu un noziedzīgu nodarījumu recidīva mazināšanā. Pētījumā izmantots retrospektīvs kvazieksperimentāls longitudināls dizains un anonimizēti administratīvie dati par klientiem, kuriem laikposmā no 2017. līdz 2025. gadam tika noteikta dalība programmā. Izlasi veidoja 198 klienti: 53 programmu pabeigušie, 72 no programmas atskaitītie un 73 programmā neiesaistītie klienti. Tika analizēti programmas īstenošanas un programmas vadītāju novērtējumi, riska un vajadzību novērtējumi un recidīva dati.

Rezultāti liecina, ka programmu pabeigušajiem klientiem bija labvēlīgākas riska un vajadzību rādītāju pārmaiņas un zemāki un vēlāk iestājušies recidīva rādītāji. Programmas pabeigšana nebija statistiski nozīmīgi saistīta ar klientu vecumu, gaidīšanas laiku, programmas īstenošanas ilgumu, valodu vai iepazīstināšanu ar grafiku. Būtiskākās atšķirības starp grupām bija saistītas ar klientu līdzdalību un programmas piemērotību individuālajām vajadzībām un spējām. Galvenais programmas nepabeigšanas iemesls bija nodarbību neapmeklēšana, un atskaitīšana visbiežāk notika programmas sākuma un vidus posmā. Programmu pabeigušajiem klientiem statistiski nozīmīgi samazinājās kopējais un dinamiskais risks, tostarp impulsivitāte, antisociālas attieksmes, nelabvēlīgas sociālās ietekmes, finanšu vadības grūtības un nepiemērota brīvā laika izmantošana. Arī pēc vecuma un sākotnējā riska līmeņa kontroles atskaitītajiem un neiesaistītajiem klientiem saglabājās augstākas recidīva izredzes.

Secināms, ka Valsts probācijas dienesta resocializācijas programma “Uzmanību! Gatavību! Starts!” ir potenciāli efektīvs jauniešu resocializācijas instruments un programmas pabeigšana ir saistīta ar labvēlīgāku riska profilu un zemāku recidīva risku. Tomēr randomizācijas trūkums, sākotnējās grupu atšķirības un administratīvo datu ierobežojumi neļauj šīs sakarības interpretēt kā tiešu programmas izraisītu ietekmi.

Atslēgvārdi: jaunieši, probācijas programma, dinamiskie riska faktori, resocializācija, recidīvs.

Abstract

The aim of this study was to evaluate the effectiveness of the State Probation Service of Latvia youth resocialization programme *Ready! Set! Go!* (Latvian: “*Uzmanību! Gatavību! Starts!*”) in promoting favourable changes in probation clients’ risk and need indicators and reducing criminal recidivism. The study employed a retrospective quasi-experimental longitudinal design and used anonymised administrative data on clients assigned to the programme between 2017 and 2025. The sample comprised 198 clients: 53 programme completers, 72 clients discharged from the programme before completion, and 73 clients who did not participate. Programme implementation, assessments completed by programme facilitators, risk and needs assessments, and recidivism data were analysed.

The results indicate that programme completers demonstrated more favourable changes in risk and need indicators, lower recidivism rates, and a longer time to recidivism. Programme completion was not statistically significantly associated with clients’ age, waiting time, programme duration, language of delivery, or being informed of the programme schedule. The most substantial differences between the groups were associated with client participation and the programme’s suitability for their individual needs and abilities. Non-attendance was the primary reason for non-completion, with discharge occurring most frequently during the early and middle stages of the programme. Programme completers showed statistically significant reductions in overall and dynamic risk, including impulsivity, antisocial attitudes, adverse social influences, financial management difficulties, and inappropriate use of leisure time. After controlling for age and baseline risk level, clients discharged from the programme and those who did not participate continued to have higher odds of recidivism.

It can be concluded that the State Probation Service of Latvia resocialization programme *Ready! Set! Go!* is a potentially effective youth resocialization intervention and that programme completion is associated with a more favourable risk profile and a lower risk of recidivism. However, the absence of randomisation, baseline differences between the groups, and limitations of the administrative data preclude interpreting these associations as evidence of a direct programme effect.

Keywords: youth, probation programme, dynamic risk factors, resocialization, recidivism.

Izmantotie saīsinājumi

Dienests – Valsts probācijas dienests

PP – Probācijas programma

NN – Noziedzīgs nodarījums

RNR – Riska-vajadzības-atsaucīgas rīcības modelis (angļu val. *Risk-Need-Responsivity model*)

UGS – probācijas programma “Uzmanību! Gatavību! Starts!”

KBT – Kognitīvi biheiviorālā terapija (angļu val. *Cognitive Behavioral Therapy*)

PLUS – Probācijas klientu uzskaites sistēma

PU – probācijas uzraudzība

Pabeigušie – Valsts probācijas dienesta klienti, kuri piedalījās probācijas programmā “Uzmanību! Gatavību! Starts!” un to pabeidza atbilstoši noteiktajām prasībām

Atskaitītie – Valsts probācijas dienesta klienti, kuri uzsāka probācijas programmu “Uzmanību! Gatavību! Starts!”, taču tika no tās atskaitīti

Neiesaistītie – Valsts probācijas dienesta klienti, kuriem tika noteikta dalība probācijas programmā “Uzmanību! Gatavību! Starts!”, bet kuri netika iesaistīti šajā programmā

RVN – Riska un vajadzību novērtējums

Projekts – Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 4.3.4.6/1/23/I/001 “Atbalsts probācijas klientu resocializācijai”

Saturs

Ievads.....	6
1. Teorētiskais pamatojums un pētījuma konteksts.....	8
1.1. Probācijas programma “Uzmanību! Gatavību! Starts!”	9
2. Pētījuma metodoloģija.....	11
2.1. Pētījuma dizains un metodoloģiskā pieeja.....	11
2.2. Pētījuma izlase un grupu veidošana.....	11
2.3. Datu avoti.....	12
2.4. Mainīgie un to operacionalizācija.....	12
2.4.1. UGS norises un klientu uzvedības novērtējuma mainīgie	13
2.4.2. Riska un vajadzību novērtējuma mainīgie	13
2.4.3. Recidīva mainīgie.....	14
2.5. Datu analīzes metodes.....	15
2.6. Datu kvalitātes un ierobežojumu apsvērumi.....	16
2.7. Ētiskie apsvērumi.....	17
3. Pētījuma rezultāti.....	18
3.1. Pētījuma izlases raksturojums.....	18
3.2. UGS programmas norise.....	19
3.2.1. Klientu atskaitīšana un nodarbību apmeklējums UGS ietvaros	21
3.2.2. Programmas vadītāja novērtējums par klientu dalību UGS	23
3.3. Riska līmeņa izmaiņas UGS programmas īstenošanas kontekstā.....	25
3.4. Recidīva rādītāji dažādos novērošanas periodos.....	29
4. Diskusija	33
4.1. Atšķirības starp UGS klientiem programmas norises un līdzdalības rādītājos.....	33
4.2. Riska un vajadzību rādītāju izmaiņas un atšķirības starp klientu grupām	34
4.3. Recidīva rādītāji saistībā ar UGS dažādos laika periodos	34
Secinājumi	36
Izmantoto informatīvo avotu saraksts.....	37
PIELIKUMI.....	38
1. pielikums.....	39
2. pielikums.....	40
3. pielikums.....	41
4. pielikums.....	43
5. pielikums.....	46

Ievads

Pētījums “Valsts probācijas dienesta resocializācijas programmas “Uzmanību! Gatavību! Starts!” efektivitātes izvērtējums” tika veikts Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 4.3.4.6./1/23/I/001 “Atbalsts probācijas klientu resocializācijā” (turpmāk – projekts) ietvaros no 2025. gada septembra līdz 2026. gada aprīlim. Pētījuma nepieciešamība izriet no Valsts kontroles revīzijas Nr.2.4.1-11/2018 “Valstī īstenoto notiesāto personu resocializācijas pasākumu efektivitāte”, kurā kā viens no ieteikumiem (10.3.) tika norādīta nepieciešamība veikt probācijas programmu efektivitātes izvērtējumu, tostarp analizēt, vai programmu apguve samazina recidīva risku. Pētījumu veica projekta datu analīzes vadošā eksperte Gundega Kukle. Saistītās projekta apakšdarbības:

- 3.d18. “Pētījums par programmu nozīmi (ietekmi) probācijas klientu pārmaiņu veicināšanā un probācijas programmu vadītāju viedokli par resocializācijas programmām”;
- 3.d19. “Resocializācijas programmu pilnveide”.

Šis pētījums ir viens no vairākiem savstarpēji saistītiem pētījumiem, kas projekta ietvaros veikti, lai izvērtētu dažādu Valsts probācijas dienesta probācijas programmu efektivitāti. Ņemot vērā kopīgo tematisko un konceptuālo ietvaru, teorētiskajā daļā izmantota vienota pieeja.

Latvijā probācijas programmas ir būtisks instruments darbā ar personām, kuras nonākušas krimināltiesību sistēmā, un to galvenais mērķis ir veicināt klientu resocializāciju un mazināt atkārtotu noziedzīgu nodarījumu risku. Vienlaikus starptautiskā un nacionālā prakse liecina, ka šādu programmu efektivitāte var būt atšķirīga, un tās izvērtēšana ir būtiska, lai nodrošinātu resursu mērķtiecīgu izmantošanu un uz pierādījumiem balstītu pieeju probācijas darbā. Līdzšinējie pētījumi Latvijā par probācijas programmu efektivitāti ir ierobežoti, īpaši attiecībā uz saikni starp klientu uzvedības izmaiņām un dinamisko riska faktoru samazināšanos.

Šajā pētījumā tiek analizēta probācijas programma “Uzmanību! Gatavību! Starts!” (turpmāk – UGS), kas ir jauniešiem paredzēta sociālās uzvedības korekcijas programma. Tā ir paredzēta vīriešiem vecumā no 17 līdz 25 gadiem kuriem raksturīgas problēmas uzvedības, emociju regulācijas un sociālo attiecību jomās. Programmas mērķis ir attīstīt dalībnieku prasmi saskatīt, izvērtēt un pielietot alternatīvus uzvedības modeļus noziedzīgai rīcībai. Programma tiek īstenota strukturētā grupu darba formātā 34 nodarbībās, ietverot dažādas praktiskas metodes, kas vērstas uz sociālo prasmju, pašregulācijas un prosociālu lēmumu pieņemšanas attīstīšanu.

Neskatoties uz UGS programmas nozīmi praksē, līdz šim Latvijā nav pietiekami izvērtēta tās faktiskā efektivitāte. Pastāv ierobežota izpratne par to, kā UGS ietekmē klientu uzvedību, riska rādītājus un recidīvu, kā arī par to, kādas atšķirības pastāv starp klientiem, kuri programmu pabeidz, un tiem, kuri tajā neiesaistās vai ir no tās atskaitīti. Šī pētījuma aktualitāti nosaka nepieciešamība iegūt empīriski pamatotu priekšstatu par probācijas programmas ietekmi, izmantojot reālās prakses datus un salīdzinot dažādas klientu grupas.

Pētījumā izmantota pieeja, kas ļauj analizēt trīs savstarpēji salīdzināmas klientu grupas – klientus, kuri UGS pabeiguši, klientus, kuri no tās atskaitīti, un klientus, kuriem UGS noteikts, bet kuri tajā nav iesaistīti. Šāda pieeja ļauj ne tikai izvērtēt UGS rezultātus, bet arī labāk izprast tā iedarbības mehānismus un faktorus, kas saistīti ar programmas pabeigšanu vai nepabeigšanu

Pētījuma mērķis: izvērtēt Valsts probācijas dienesta resocializācijas programmas “Uzmanību! Gatavību! Starts!” efektivitāti probācijas klientu riska un vajadzību rādītāju izmaiņās un noziedzīgu nodarījumu recidīva mazināšanā.

Pētījuma uzdevumi:

1. Apkopot un analizēt datus par probācijas programmas “Uzmanību! Gatavību! Starts!” īstenošanu Valsts probācijas dienestā laika periodā no 2017. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 30. septembrim.

2. Raksturot probācijas programmas īstenošanas procesu, analizējot klientu līdzdalības rādītājus (uzsākšana, pabeigšana, atskaitīšana, kavējumi) un identificējot ar probācijas programmas nepabeigšanu saistītos faktorus.
3. Analizēt probācijas programmas dalībnieku uzvedības un attieksmes novērtējumus probācijas programmas laikā, izmantojot regulāros novērtējumus, starpnovērtējumus un noslēguma izvērtējumu.
4. Izvērtēt izmaiņas riska un vajadzību novērtējuma rādītājos pirms un pēc probācijas programmas, salīdzinot probācijas klientu grupas:
 - klientus, kuri probācijas programmu pabeiguši,
 - klientus, kuri no probācijas programmas atskaitīti,
 - klientus, kuriem noteikts pienākums piedalīties probācijas programmā, bet kuri tajā nav iesaistīti.
5. Analizēt atšķirības riska un vajadzību novērtējuma rādītājos starp klientu grupām, lai noteiktu, vai probācijas programmas pabeigšana ir saistīta ar labvēlīgākām izmaiņām dinamiskajos riska faktoros.
6. Izvērtēt noziedzīgu nodarījumu recidīva rādītājus dažādos laika periodos pēc probācijas programmas uzsākšanas un pabeigšanas (vai to ekvivalentiem), salīdzinot klientu grupas.
7. Integrēti izvērtēt programmas efektivitāti, balstoties uz riska un vajadzību novērtējumu izmaiņām un recidīva rādītājiem.
8. Izstrādāt priekšlikumus programmas pilnveidei, balstoties uz pētījuma rezultātiem, ar mērķi uzlabot tās efektivitāti un ilgtspēju.

Pētījuma jautājumi:

- Kādas atšķirības pastāv starp probācijas klientiem pēc iesaistes probācijas programmā (pabeigušie, atskaitītie) programmas norises un līdzdalības rādītājos?
- Vai programmas pabeigšana ir saistīta ar statistiski nozīmīgām izmaiņām riska un vajadzību novērtējuma rādītājos?
- Vai pastāv atšķirības riska un vajadzību rādītāju izmaiņās starp klientu grupām?
- Vai programmas pabeigšana ir saistīta ar zemākiem noziedzīgu nodarījumu recidīva rādītājiem dažādos laika periodos?

Pētījums sastāv no četrām nodaļām. Pirmajā nodaļā apskatīts teorētiskais ietvars, raksturojot resocializācijas programmu nozīmi un UGS programmu. Otrajā nodaļā aprakstīta pētījuma metodoloģija, tostarp pētījuma dizains, izlase, mainīgie un izmantotās analīzes metodes. Trešajā nodaļā apkopoti un analizēti pētījuma rezultāti, savukārt ceturtajā nodaļā sniegta rezultātu interpretācija un diskusija. Kā arī noslēgumā ir sniegti secinājumi.

Pētījumā izmantoti anonimizēti administratīvie dati, nodrošinot klientu konfidencialitāti un atbilstību datu aizsardzības prasībām. Pētījuma veikšana neradīja papildu riskus klientiem un neietekmēja probācijas uzraudzības procesu.

1. Teorētiskais pamatojums un pētījuma konteksts

Latvijā Valsts probācijas dienests (turpmāk – Dienests) ir institūcija, kas nodrošina sabiedrībā izciešamo kriminālsodu izpildi un strādā ar personām, kuras nonākušas krimināltiesību sistēmā. Dienesta klienti ir, piemēram, nosacīti notiesātas personas, nosacīti pirmstermiņa no soda izciešanas atbrīvotas personas, kā arī personas, kurām piemērota probācijas uzraudzība vai piespiedu darbs. Dienesta darba mērķis ir mazināt atkārtotu noziedzīgu nodarījumu risku, vienlaikus sekmējot personu sociālās uzvedības maiņu un iekļaušanos sabiedrībā (Latvijas Vēstnesis, 2024, 183; Valsts probācijas dienests [VPD], 2020a).

Probācijas uzraudzība ietver gan kontroli pār noteikto pienākumu izpildi, gan atbalstu kriminogēno problēmu risināšanā, veicinot personas sociāli pieņemamu uzvedību un likuma normu ievērošanu (Latvijas Vēstnesis, 2022, 44; VPD, 2020b). Viens no probācijas darba instrumentiem ir probācijas programmas (turpmāk – PP), kas ir sociālās uzvedības korekcijas līdzeklis, un kuru mērķis ir veicināt klienta integrāciju sabiedrībā un sekmēt sociāli pieņemamas uzvedības attīstību. PP ietvaros klienti tiek aicināti apzināties savas domāšanas, attieksmes un uzvedības ietekmi uz atkārtotu pārkāpumu risku, kā arī attīstīt dažādas sociālās un personiskās prasmes, piemēram, problēmu risināšanu, mērķu izvirzīšanu un plānošanu, attiecību veidošanu un paškontroli (Latvijas Vēstnesis, 2024, 183; VPD, 2020a).

PP balstās uz vairākām teorētiskām pieejām, kas skaidro noziedzīgas uzvedības veidošanos un tās maiņas iespējas. Viena no būtiskākajām pieejām ir kognitīvi biheiviorālā pieeja (angļu val. – *Cognitive behavioural approach*; Beck, 1979; Ellis, 1962), kas paredz, ka cilvēka uzvedība ir cieši saistīta ar viņa domāšanas veidiem, uzskatiem un reakcijas modeļiem. Paralēli tiek izmantotas arī citas pieejas, piemēram, Labas dzīves modelis (angļu val. – *Good Lives Model*; Ward, 2002), kas uzsver pozitīvu dzīves mērķu sasniegšanu, Transteorētiskais modelis (angļu val. – *Stages of Change*; Prochaska & DiClemente, 1983), kas skaidro uzvedības maiņas posmus. Atsevišķās PP tiek ņemti vērā arī citi specifiski modeļi, piemēram, Finkelhora modelis (angļu val. – *Finkelhor's Precondition Model*; Finkelhor, 1984), kas skaidro seksuālo pārkāpumu veidošanos.

Kopumā šīs pieejas papildina viena otru un balstās uz līdzīgu pieņēmumu – noziedzīga uzvedība nav nemainīga, un to iespējams ietekmēt, strādājot ar personas domāšanu, uzvedību, sociālo vidi un individuālajām vajadzībām. Jaunākie starptautiskie pētījumi liecina, ka strukturētas un teorētiski pamatotas programmas, īpaši tās, kas ir pielāgotas klienta riska līmenim un vajadzībām un tiek kvalitatīvi īstenotas, var samazināt recidīva risku un veicināt veiksmīgāku reintegrāciju sabiedrībā, lai gan to efektivitāte dažādās programmās un kontekstos var atšķirties (Taylor et al., 2025; Kanestrøm et al., 2025; Syasylla et al., 2025; Duan et al., 2024). Tādējādi PP ir viens no būtiskiem, bet ne vienīgajiem uzraudzības plānā iekļautajiem resocializācijas pasākumiem, lai samazinātu recidīva risku un veicinātu personas veiksmīgu funkcionēšanu sabiedrībā.

A. Zavacka un R. Cinka (2022) ziņojums “*Probācijas klientu noziedzīgu nodarījumu recidīvs: 2016., 2017. un 2018. gada kohortu salīdzinājums*” liecina, ka aptuveni trešdaļai (ap 37%) klientu trīs gadu laikā pēc soda izpildes uzsākšanas tiek ierosināts jauns kriminālprocess. Vienlaikus PP tiek piemērotas salīdzinoši nelielai daļai klientu (mazāk nekā 10%), tomēr to nozīme recidīva mazināšanā ir būtiska – lielākā daļa klientu, kuri uzsāk dalību PP, tās arī pabeidz (aptuveni 77–86%), un PP pabeigšana ir saistīta ar zemāku recidīva risku salīdzinājumā ar klientiem, kuri PP neuzsāk vai nepabeidz.

Neskatoties uz PP nozīmi un to izmantošanu praksē, Latvijā joprojām ir ierobežots empīrisks izvērtējums par PP faktisko efektivitāti. Īpaši maz pētīta ir saikne starp dalību PP, izmaiņām klientu uzvedībā (piemēram, dinamiskajos riska faktoros) un recidīva rādītājiem. No tā var secināt, ka līdz galam nav skaidrs, cik lielā mērā PP veicina reālas pārmaiņas klientu uzvedībā un vai šīs pārmaiņas ilgtermiņā samazina noziedzīgu nodarījumu (turpmāk – NN) atkārtošanos risku.

Starptautiskajā literatūrā resocializāciju programmu efektivitāte visbiežāk tiek skaidrota, balstoties uz Riska–vajadzību–atsaucīgas rīcības (angļu val. *Risk–Need–Responsivity*; turpmāk – RNR) modeli, kas paredz, ka programmām jābūt pielāgotām personas riska līmenim, jāfokussējas uz dinamiskajiem riska faktoriem un jāņem vērā individuālās īpatnības, kas ietekmē spēju iesaistīties tajās (Bonta & Andrews, 2017). Pēc RNR modeļa noziedzīgu uzvedību ietekmē riska faktori, kurus iedala statiskajos un dinamiskajos. Statiskie riska faktori ir pastāvīgi – tie veido fiksētu kontekstu, kurā attīstās indivīda uzvedība, piemēram, vecums un kriminālā vēsture. Savukārt dinamiskie riska faktori ir ar personas uzvedību, domāšanu un sociālo situāciju saistīti apstākļi, kas var mainīties laika gaitā, piemēram, antisociālas attieksmes, impulsivitāte, atkarības un nepietiekamas sociālās prasmes. Tieši dinamiskie riska faktori ir centrālais intervences mērķis, jo to izmaiņas ir cieši saistītas ar recidīva riska samazināšanos (Lussier et al., 2025; Kanestrøm et al., 2025; Krushas et al., 2024; Bonta & Andrews, 2017).

Pētījumi konsekventi apliecina, ka nozīmīgas ir ne tikai riska faktoru kategorijas, bet arī to izmaiņas laika gaitā. Dinamisko riska faktoru samazināšanās ir saistīta ar mazāku atkārtotas noziedzīgas rīcības risku, savukārt to pieaugums – ar augstāku recidīva iespējamību. Turklāt augstāks dinamisko riska faktoru līmenis īpaši būtiski palielina recidīva risku augsta riska grupās (Lussier et al., 2025; Kanestrøm et al., 2025; Stone et al., 2021; Bonta & Andrews, 2017). Ņemot vērā iepriekš minēto, dinamisko riska faktoru izmaiņas ir būtisks indikators, kas ļauj izvērtēt intervences efektivitāti. Tieši šī iemesla dēļ šajā pētījumā īpaša uzmanība tiek pievērsta izmaiņām dinamiskajos riska faktoros, analizējot tās kā vienu no galvenajiem mehānismiem, caur kuriem PP var ietekmēt klientu uzvedību un samazināt recidīva risku.

Novērtējot PP efektivitāti, svarīgi ir saprast, ka PP ietekme neizpaužas tikai vienā rezultātā. Efektivitāti var analizēt vairākos savstarpēji saistītos līmeņos. Pirmkārt, svarīgs ir PP īstenošanas process – tas ietver, piemēram, klienta līdzdalību, iesaisti nodarbībās, attieksmi pret PP un sadarbību ar programmas vadītāju. Ja klients PP aktīvi neiesaistās vai PP netiek pilnvērtīgi īstenota, PP mērķi var netikt sasniegti un izmaiņas klienta uzvedībā var būt minimālas. Otrkārt, būtiskas ir izmaiņas dinamiskajos riska faktoros, piemēram, attieksmēs, impulsivitātē vai sociālajās prasmēs. Šīs izmaiņas var uzskatīt par starpposma rezultātu, kas parāda, vai PP ietekmē klienta uzvedību un domāšanu. Treškārt, ilgtermiņā svarīgākais rezultāts ir recidīvs – vai persona atkārtoti izdara NN.

Šāda daudzlīmeņu pieeja ļauj ne tikai konstatēt, vai PP “*strādā*”, bet arī labāk izprast, kāpēc tā *strādā* vai *nestrādā*. Turklāt tikai recidīva analīze ne vienmēr sniedz pilnīgu priekšstatu par PP efektivitāti, jo recidīvu ietekmē arī ārējie faktori, piemēram, sociālā vide vai nodarbinātības iespējas. Tādēļ, kombinējot vairākus analīzes līmeņus – PP īstenošanas rādītājus, izmaiņas dinamiskajos riska faktoros un recidīva datus –, iespējams iegūt daudz pilnīgāku un pamatotāku priekšstatu par PP ietekmi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, šajā pētījumā PP efektivitāte tiks analizēta trīs līmeņos: (1) PP īstenošanas process, (2) izmaiņas dinamiskajos riska faktoros un (3) recidīva rādītāji. Šāda pieeja ļauj vienlaikus analizēt gan PP rezultātus, gan to iedarbības mehānismus, nodrošinot daudzdimensionālu skatījumu uz PP efektivitāti.

1.1. Probācijas programma “Uzmanību! Gatavību! Starts!”

UGS ir jauniešiem paredzēta sociālās uzvedības korekcijas probācijas programma, kas tika izstrādāta laika posmā no 2015. gada 5. maija līdz 2016. gada 31. decembrim Valsts probācijas dienesta projekta Nr. LV08/1 “Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)” ietvaros (VPD, 2024). Tās pēdējā pilnveidošana veikta 2024. gadā, balstoties uz iepriekš veiktā kvalitātes novērtējuma rezultātiem (Jakuševa u. c., 2022).

UGS mērķa grupa ir Dienesta klienti vīrieši vecumā no 17 līdz 25 gadiem, kuriem riska un vajadzību novērtējumā kriminogēnās vajadzības – draugu un paziņu loks, uzvedība/emocionālā stabilitāte un attieksme ir novērtētas kā būtiskas (VPD, 2020b).

UGS mērķis ir attīstīt Dienesta klienta prasmi saskatīt, izvērtēt un pielietot alternatīvus uzvedības modeļus noziedzīgai rīcībai. Programmas uzdevumi ir vērsti uz jauniešu psihosociālās attīstības veicināšanu, īpaši kompetences izjūtas (pašefektivitātes), identitātes un tuvu attiecību veidošanas jomās. Programmas ietvaros paredzēts (VPD, 2024):

- attīstīt izpratni par savu uzvedību, tās cēloņiem un sekām;
- sekmēt spēju atpazīt riskus un pieņemt prosociālus lēmumus;
- attīstīt sociālās un pašregulācijas prasmes;
- veicināt izpratni par veikto likumpārkāpumu un tā sekām;
- stiprināt identitāti, pašizziņu un dzīves mērķu apzināšanos;
- attīstīt prasmes veidot un uzturēt pozitīvas attiecības.

UGS sastāv no trim secīgiem posmiem: “Uzmanību!” (iesaistīšana), “Gatavību!” (kriminogēno vajadzību risināšana) un “Starts!” (prasmju stiprināšana un pielietošana). Otrajā posmā tiek īstenoti četri moduļi: uzvedība un domāšana, emocijas, attieksmes un likumpārkāpums, kā arī draugi un paziņas (VPD, 2024).

Programmas kopējais apjoms ir 34 nodarbības (85 stundas), un tās īstenošana ilgst 7 mēnešus un 2 nedēļas. Nodarbības tiek organizētas grupu formātā, optimālais skaits grupā ir 6–8 dalībnieki, un nodarbību ilgums ir aptuveni 2,5 stundas (VPD, 2020b; VPD, 2024).

UGS balstās Labas dzīves modelī un “Kas darbojas” principos, uzsverot gan kriminogēno risku mazināšanu, gan prosociālu dzīves mērķu attīstīšanu. Programmas ietvaros tiek izmantotas kognitīvi biheiviorālās un sociālās mācīšanās pieejas, kā arī attīstības psiholoģijas atziņas, nodrošinot strukturētu, praktiski orientētu mācīšanās procesu. UGS tiek īstenota grupu darba formā, izmantojot diskusijas, lomu spēles, sociālo prasmju treniņus, uzvedības modelēšanu un citus praktiskus uzdevumus, nodrošinot dalībnieku aktīvu iesaisti un prasmju pielietošanu praksē (VPD, 2024).

2. Pētījuma metodoloģija

2.1. Pētījuma dizains un metodoloģiskā pieeja

Pētījumā izmantots kvaziekspērimētāls longitudināls dizains, lai novērtētu PP efektivitāti dažādos iznākuma rādītājos. Pētījuma dizains balstās uz neekvivalentu grupu salīdzinājumu, kur dalībnieki netika sadalīti grupās ar randomizācijas palīdzību, bet grupas izveidojās dabiskā veidā PP īstenošanas procesā.

Pētījumam ir retrospektīvs (vēsturisks) raksturs, jo tajā izmantoti iepriekš ievākti dati par laika periodu no 2017. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 30. septembrim. Datu struktūra ļauj analizēt gan izmaiņas laikā, gan atšķirības starp grupām, sniedzot iespēju izvērtēt PP ietekmi gan īstermiņā, gan ilgtermiņā.

Metodoloģiskā pieeja pētījumā ir kvantitatīva, balstīta uz strukturētu datu statistisku analīzi. Vienlaikus atsevišķi kvalitatīvi dati, piemēram, programmas vadītāju komentāri par dalībnieku atskaitīšanas iemesliem, pētījuma vajadzībām tika kodēti un pārveidoti skaitliskās kategorijās, nodrošinot to iekļaušanu kopējā analīzē.

PP efektivitāte tiek vērtēta daudzdimensionāli, analizējot procesa rādītājus PP īstenošanas laikā, izmaiņas vispārējā un/vai vardarbības riska novērtējumos pirms un pēc PP (vai tam ekvivalentā laika posmā), kā arī recidīvu kā ilgtermiņa iznākuma indikatoru. Šāda pieeja ļauj iegūt visaptverošu priekšstatu par PP ietekmi uz dalībnieku uzvedību un atkārtotu NN risku.

Izvēlētais pētījuma dizains ļauj analizēt reālās prakses datus un novērtēt PP efektivitāti dabiskos apstākļos, vienlaikus ņemot vērā interpretācijas ierobežojumus, kas saistīti ar ne-randomizētu grupu izmantošanu.

2.2. Pētījuma izlase un grupu veidošana

Pētījuma izlasi veido Dienesta klienti, kuriem laika posmā no 2017. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 11. martam tika noteikts pienākums piedalīties UGS. Beigu datums tika iekļauts pētījuma izlases atlases kritērijos, lai nodrošinātu iespēju klientam pabeigt UGS līdz pētījumā noteiktajam gala datumam – 2025. gada 30. septembrim. Kopumā analizētais laika periods tika noteikts, balstoties uz pieejamo datu apjomu Probācijas klientu uzskaites sistēmā (turpmāk – PLUS).

Pētījuma ietvaros tika definēts jēdziens “viens uzraudzības periods”, kas tika izmantots datu atlases un analīzes vajadzībām. Šāda pieeja tika izvēlēta, lai nodrošinātu vienotu uzraudzības periodu interpretāciju un izvairītos no viena klienta vairākkārtējas iekļaušanas analīzē kā savstarpēji neatkarīgiem gadījumiem. Par vienu uzraudzības periodu tika uzskatīti šādi gadījumi:

- kuros klientam sākotnēji bija nosacīti pirms termiņa no brīvības atņemšanas soda izciešanas atbrīvotas personas statuss, kas vēlāk tika mainīts uz probācijas uzraudzības statusu (turpmāk – PU), traktējot to kā vienotu uzraudzības turpinājumu;
- kuros uzraudzības sekcijas slēgšanas iemesls bija soda saskaitīšana un iemesls nav bijis jauns NN attiecīgajā uzraudzības periodā;
- kuros klients tika notiesāts par jaunu NN, kas izdarīts pirms attiecīgā uzraudzības perioda.

No PLUS sākotnēji iegūtais datu masīvs ietvēra 272 gadījumus. Datu sagatavošanas procesā tika veikta datu pārbaude un tīrīšana, balstoties uz iepriekš definētiem izslēgšanas kritērijiem. Datu tīrīšanas procesā tika izslēgti 74 gadījumi, tai skaitā:

- 38 gadījumi, kuros datums, kad klientam noteikts pienākums piedalīties UGS, ir vēlāks par 2025. gada 11. martu;

- 31 gadījums, kuros klients vienas uzraudzības ietvaros UGS bijis iesaistīts vairākkārtīgi, šādos gadījumos:
 - tika saglabāts pirmais iesaistes gadījums, ja visās pārējās reizēs klients no PP tika atskaitīts;
 - tika saglabāts gadījums, kurā klients PP pabeidza, ja citos gadījumos tas tika atskaitīts;
- 2 gadījumi, kuros datu laukos bija norāde par kļūdu, datu lauki bija aizpildīti nepilnīgi vai ka gadījums PLUS pievienots kļūdaini;
- 3 gadījumi, kas neatbilda nevienai no pētījumā definētajām grupām. Divi gadījumi attiecās uz klientiem, kuri bija iepazīstināti ar UGS grafiku, taču programmu uzsāka pēc 2025. gada 30. septembra. Trešais gadījums bija sieviete neiesaistīto grupā, kas tika izslēgta no datu kopas, jo neatbilda UGS mērķgrupai (programma paredzēta tikai Dienesta vīriešiem).

Pēc datu tīrīšanas tika izveidota pētījuma izlase ($N = 198$), kuru veido trīs savstarpēji salīdzināmas grupas:

1. UGS pabeigušie klienti ($n = 53$) – Dienesta klienti, kuri piedalījās UGS un to pabeidza atbilstoši noteiktajām PP prasībām (turpmāk – pabeigušie);
2. no UGS atskaitītie klienti ($n = 72$) – Dienesta klienti, kuri UGS uzsāka, taču tika no tās atskaitīti dažādu iemeslu dēļ, piemēram, atkārtota neierašanās, noteikumu pārkāpumi vai veselības stāvoklis (turpmāk – atskaitītie);
3. UGS neiesaistītie klienti ($n = 73$) – Dienesta klienti, kuriem UGS apguve tika noteikta, bet kuri netika iesaistīti PP visā uzraudzības periodā pētījuma noteiktajā periodā (līdz 2025. gada 30. septembrim) (turpmāk – neiesaistītie).

2.3. Datu avoti

Pētījumā tika izmantoti sekundārie dati no Dienesta un valsts informācijas sistēmām. Primārais datu avots bija PLUS, kas ietver informāciju par Dienesta klientu raksturojošajiem rādītājiem (piemēram, vecums, dzimums, NN), kā arī datus par UGS īstenošanu un klienta dalību tajā (piemēram, starpnovērtējumi). Papildus no PLUS tika iegūti dati par klientu vispārējā un vardarbības riska un vajadzību novērtējuma rādītājiem.

Papildus tika izmantoti dati no Soda reģistra, kas tika izmantoti recidīva noteikšanai pētījuma ietvaros.

2.4. Mainīgie un to operacionalizācija

Pētījumā izmantotie mainīgie tika strukturēti trīs analītiskajos blokos, atbilstoši pētījuma mērķim izvērtēt UGS norisi, klientu riska un vajadzību izmaiņas, kā arī recidīva rādītājus. Papildus analīzē tika izmantoti klientu raksturojošie mainīgie:

- dzimums;
- vecums – datu masīvā tika saņemts klienta dzimšanas gads, un aprēķināts vecums uz UGS uzsākšanas datumu (vai tā ekvivalentu);
- NN veida grupa – datu masīvā tika saņemta klienta NN kvalifikācija (Krimināllikuma pants(-i)). Analīzes vajadzībām NN tika grupēti kategorijās, apvienojot pantus atbilstoši Krimināllikuma Sevišķās daļas nodaļām, kas klasificē NN pēc to veida. Katram gadījumam tika piešķirts attiecīgās grupas kods.

NN veida analīzē tika ņemts vērā, ka vienam klientam var būt vairāki NN. Līdz ar to klienti var tikt iekļauti vairākās NN grupās vienlaikus. Analīzes vajadzībām katrai NN grupai tika

izveidots atsevišķs dihotoms mainīgais (0 – attiecīgā grupa nav konstatēta, 1 – attiecīgā grupa ir konstatēta).

2.4.1. UGS norises un klientu uzvedības novērtējuma mainīgie

Programmas norises analīzei tika izmantoti mainīgie, kas raksturo klienta iesaistes procesu UGS, tai skaitā:

- datums, kad klientam noteikts pienākums piedalīties UGS;
- informācija par klienta iepazīstināšanu ar UGS grafiku;
- UGS uzsākšanas datums (pirmā nodarbība);
- UGS pabeigšanas datums (pēdējā nodarbība);
- atskaitīšanas fakts un iemesls.

Papildus tika analizēta nodarbība, ar kuru klients tika atskaitīts no UGS. Šis rādītājs tika grupēts, balstoties uz UGS nodarbību posmu sadalījumu, lai raksturotu, kurā programmas norises fāzē dalība tika pārtraukta. Atskaitīšanas nodarbības tika apvienotas šādās grupās: 1. grupa – 1.-4. nodarbība; 2. grupa – 5.-11. nodarbība; 3. grupa – 12.-17. nodarbība; 4. grupa – 18.-24. nodarbība; 5. grupa – 25.-30. nodarbība; 6. grupa – 31.-34. vai 31.-37. nodarbība, kas šī pētījuma ietvarā simbolizē programmas noslēguma posmu. Šāda grupēšana ļāva analizēt atskaitīšanas tendences atšķirīgos programmas norises posmos un mazināt individuālu nodarbību skaita variabilitātes ietekmi uz rezultātu interpretāciju.

Klientu uzvedības un attieksmes izmaiņas UGS grupas laikā tika novērtētas, izmantojot starpnovērtējumus. Tā kā UGS programma kopš 2017. gada ir pakāpeniski pilnveidota, pētījumā tika izmantoti divi datu masīvi, kuros starpnovērtējumu veikšanas laiki atšķiras pēc nodarbību secības. Lai nodrošinātu datu salīdzināmību starp programmas īstenošanas periodiem, starpnovērtējumi tika sasaistīti pēc to norises funkcionālās fāzes programmas gaitā, nevis precīza nodarbību skaita. Attiecīgi analīzē tika izmantoti starpnovērtējumi, kas veikti aptuveni līdzvērtīgos programmas posmos: 4. nodarbībā (abiem datu masīviem), kā arī 11./12., 17./19., 24./26. un 30./33. nodarbībā. Otrajā datu masīvā paredzētais papildu starpnovērtējums 37. nodarbībā analīzē netika iekļauts, jo tas laika ziņā pārsniedz pirmā datu masīva novērojumu struktūru un neatbilst salīdzināmam programmas norises posmam, tādējādi ierobežojot rezultātu interpretācijas vienveidību.

Katrs starpnovērtējums ietvēra 10 apgalvojumus (skat. 1. pielikumā) Likerta skalā no 1 līdz 4 (1 – nekad/nemaz, 2 – reti/nedaudz, 3 – bieži/ievērojami un 4 – vienmēr/ļoti izteikti), kā arī atsevišķa kategorija “nav attiecināms” (0).

Papildus tika iekļauts programmas noslēguma izvērtējums par UGS piemērotību klientam. Ņemot vērā, ka programmas īstenošanas gaitā ir mainījies nodarbību skaits, noslēguma izvērtējums pētījumā tika apvienots neatkarīgi no tā, vai tas veikts 34. vai 37. nodarbībā, jo abos gadījumos tas atspoguļo programmas pilna cikla noslēgumu un klienta līdzdalības gala posmu. Programmas vadītājs šajā izvērtējumā Likerta skalā no 1 līdz 4 (1 – nemaz, 2 – daļēji, 3 – pārsvarā, 4 – pilnībā piemērota) novērtēja trīs apgalvojumus par programmas atbilstību klientam (skat. 1. pielikumā).

Datu masīvs ietvēra arī programmas vadītāju sniegtos atvērtā tipa komentārus, kas tika izmantoti gadījumos, kad strukturētajos datos nebija pieejama informācija, piemēram, par klienta atskaitīšanas iemeslu, lai nodrošinātu precīzu gadījumu klasifikāciju.

Šajā analīzes blokā tika iekļauti tikai UGS pabeigušie un atskaitītie klienti.

2.4.2. Riska un vajadzību novērtējuma mainīgie

Riska un vajadzību izmaiņu analīzei tika izmantoti Dienesta vispārējais riska un vajadzību novērtējums (turpmāk – RVN). Ņemot vērā, ka RVN veikšanas laiks nav tieši piesaistīts UGS īstenošanai, pētījumā tika definēti šādi relatīvie laika punkti:

- pirms UGS RVN – tuvākais RVN, kura slēgšanas datums ir pirms UGS uzsākšanas datuma (vai tā ekvivalenta);
- pēc UGS RVN – tuvākais RVN, kura slēgšanas datums ir pēc UGS pabeigšanas datuma (vai tā ekvivalenta).

Klientiem, kuri UGS netika iesaistīti, tika aprēķināts UGS uzsākšanas un pabeigšanas datuma ekvivalents, balstoties uz vidējo gaidīšanas laiku līdz UGS uzsākšanai un vidējo UGS īstenošanas ilgumu.

Analīzē iekļautie RVN mainīgie ietver:

- RVN slēgšanas datumus;
- kopējo riska līmeni;
- dinamisko riska līmeni;
- atsevišķu dinamisko riska faktoru novērtējumus.

Riska līmeņa rādītāji (kopējais, statistiskais un dinamiskais) sākotnēji datu masīvā tika attēloti kategoriskā formā (ļoti zems, zems, vidējs, augsts, ļoti augsts). Lai nodrošinātu iespēju veikt kvantitatīvu analīzi, šie rādītāji tika pārkodēti skaitliskā skalā no 1 līdz 5, kur 1 atbilst ļoti zemam riska līmenim, bet 5 – ļoti augstam riska līmenim. Vienlaikus jāņem vērā, ka šī skala pēc būtības ir ordināla, un attālumi starp līmeņiem nav uzskatāmi par vienādiem.

Ja klientam datos nebija norādīts vispārējais kopējais riska līmenis, bet bija pieejami vispārējā statistiskā un dinamiskā riska līmeņa rādītāji, kopējais riska līmenis tika aprēķināts manuāli, vadoties pēc Vispārējā un vardarbības riska novērtējuma metodiskajiem ieteikumiem (VPD, 2020c).

Savukārt dinamiskie riska faktori datu masīvā tika attēloti skaitliskā formā, kur 0 norāda, ka attiecīgais faktors neveicina krimināli sodāmu darbību veikšanu, 1 – ka attiecīgais faktors var veicināt krimināli sodāmu darbību veikšanu, bet nav nepieciešama intensīva iejaukšanās, un 2 – ka attiecīgais faktors veicina krimināli sodāmu darbību veikšanu un ir nepieciešama intensīva iejaukšanās.

2.4.3. Recidīva mainīgie

Recidīvs pētījumā tika definēts kā jauns NN, par kuru stājies spēkā notiesājošs nolēmums Soda reģistra datos. Recidīvs tika analizēts vairākos laika periodos:

- 270 dienas pēc UGS uzsākšanas datuma (vai tā ekvivalenta);
- pēc UGS pabeigšanas datuma (vai tā ekvivalenta): 30 dienas, 180 dienas, 365 dienas, 731 diena, 1096 dienas.

Recidīva rādītāji tika analizēti kā dihotomi mainīgie (0 – nav recidīva, 1 – ir recidīvs), kā arī papildus tika analizēts:

- dienu skaits līdz recidīvam;

No analīzes katrā laika periodā tika izslēgti gadījumi:

- kuros novērošanas periods pārsniedza pētījuma gala datumu (2025. gada 30. septembris);
- kuros klients attiecīgajā periodā miris;
- kuros konstatētas datu nepilnības vai kļūdas;
- kuros klients bijis apcietinājumā ilgāk par noteikto tolerances sliekšni. Tolerances sliekšnis tika noteikts atbilstoši analizētajam laika periodam:
 - 30 dienu periodam – 5 dienas;

- periodam līdz vienam gadam – 15 dienas;
- periodam virs viena gada – 30 dienas.

2.5. Datu analīzes metodes

Datu sagatavošana un sākotnējā apstrādē tika veikta programmā *Microsoft Excel*, savukārt statistiskā analīze – programmā *JASP*. Analīzē tika izmantotas aprakstošās un salīdzinošās statistikas metodes, atbilstoši pētījuma jautājumiem un datu raksturam.

Sākotnēji tika aprēķināti aprakstošās statistikas rādītāji, tostarp kopējais izlases apjoms (N), gadījumu skaits konkrētajā analīzē vai grupā (n ; *Valid*), procentuālais sadalījums (%), vidējā vērtība (M), mediāna (Me), standartnovirze (SD), minimums (Min) un maksimums (Max). Papildus tika norādīti arī trūkstojšie dati (*Missing*). Datu izkļiedes raksturošanai atsevišķos gadījumos tika izmantots interkvartīļu diapazons (IQR ; 25.–75. percentīle).

Pirms salīdzinošās analīzes veikšanas tika izvērtēta datu atbilstība normālajam sadalījumam, izmantojot Šapiro–Vilka testu ($W = \dots$; $p = \dots$). Tā kā dati lielākoties neatbilda parametrisko metožu pieņēmumiem, turpmākajā analīzē pārsvarā tika izmantotas neparametriskās statistikas metodes.

Divu neatkarīgu grupu salīdzināšanai tika izmantots Manna–Vitnija U tests ($U = \dots$; $p = \dots$; $r_{r\beta} = \dots$), savukārt trīs vai vairāku neatkarīgu grupu salīdzināšanai – Kruskal–Wallis tests. Kruskal–Wallis testa rezultāti tika interpretēti, norādot H statistiku, p vērtību un efekta lielumu, izmantojot rangu epsilon kvadrātu ($Rank\ \varepsilon^2$) (piem., $H(1) = 6,84$; $p = 0,009$; $Rank\ \varepsilon^2 = 0,039$). Gadījumos, kad Kruskal–Wallis tests uzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības, tika veikta post-hoc analīze ar pāru salīdzinājumiem, izmantojot Bonferoni korekciju.

Klientu starpnovērtējuma izmaiņas laikā tika analizētas, izmantojot atkārtotu mērījumu dispersijas analīzi (*Repeated Measures Analysis of Variance*; *Repeated Measures ANOVA*). Šī metode tika pielietota gadījumos, kad tika analizēti vienu un to pašu klientu novērtējumi vairākos programmas norises laika punktos. Rezultāti tika interpretēti, norādot F statistiku, brīvības pakāpes (df), p -vērtību un efekta lielumu (omega kvadrātu; ω^2) (piem., $F(\dots, \dots) = \dots$; $p = \dots$; $\omega^2 = \dots$). Analīzē tika iekļauti tikai tie klienti, par kuriem novērtējumi bija pieejami visos analizētajos laika posmos.

RVN analīzē tika vērtētas izmaiņas starp diviem laika punktiem, analizējot vienus un tos pašus klientus. Šim nolūkam tika izmantots Vilkoksona parakstīto rangs tests, un rezultātos tika norādīta W statistikas vērtība. Savukārt RVN rādītāju salīdzināšanai starp vairākām neatkarīgām klientu grupām tika izmantots Kruskal–Wallis tests.

Kategorisko mainīgo savstarpējās saistības izvērtēšanai tika izmantots Pīrsona hī-kvadrāta tests (χ^2), bet gadījumos, kad netika izpildīti šī testa pieņēmumi (piemēram, zems sagaidāmais biežums atsevišķās šūnās), tika pielietots Fišera precīzais tests (Fisher's exact test).

Papildus tika veikta izdzīvošanas analīze, lai analizētu laiku līdz recidīvam UGS klientu grupās. Laiks līdz recidīvam tika analizēts, izmantojot Kaplana–Meiera metodi vairākos novērošanas periodos pēc UGS pabeigšanas (30, 180, 365, 731 un 1096 dienas). Atšķirības starp klientu grupām tika vērtētas, salīdzinot izdzīvošanas līknes.

Lai izvērtētu, kuri faktori ir saistīti ar UGS pabeigšanu, tika veikta loģistiskās regresijas analīze. Atkarīgais mainīgais bija UGS pabeigšana (1 – pabeidza, 0 – nepabeidza). Tāpat recidīva saistība ar UGS klientu grupu tika analizēta, izmantojot binārās loģistiskās regresijas analīzes. Recidīvs tika izmantots kā atkarīgais mainīgais 30, 180, 365, 731 un 1096 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas. Modeļos tika interpretēti regresijas koeficienti (B), standartkļūda (SE), izredžu attiecība (OR), standartizētā testa statistikas vērtība (z), Valda statistika ($Wald$) un p vērtība; rezultāts tika uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$.

2.6. Datu kvalitātes un ierobežojumu apsvērumi

Pētījumā izmantoti administratīvie dati no informācijas sistēmas PLUS, tādēļ datu kvalitāte ir atkarīga no primārā datu ievades procesa un ierakstu pilnīguma. Datu sagatavošanas laikā tika konstatētas atsevišķas netipiskas vai savstarpēji nesaskanīgas vērtības, piemēram, negatīvs gaidīšanas laiks līdz UGS uzsākšanai, kas, visticamāk, saistīts ar datumu neatbilstībām, ievades kļūdām vai sistēmas tehniskām īpatnībām. Ņemot vērā, ka analizēti reāli administratīvie dati, šādi gadījumi netika automātiski izslēgti, bet to iespējamā ietekme tika ņemta vērā rezultātu interpretācijā.

Viens no pētījuma datu kvalitāti ietekmējošajiem faktoriem ir UGS programmas īstenošanas struktūras izmaiņas laika gaitā. Kopš programmas ieviešanas 2017. gadā ir mainījies gan kopējais nodarbību skaits, gan starpnovērtējumu veikšanas biežums un laika punkti, kā rezultātā analizētajos datos pastāv atšķirības novērojumu struktūrā starp dažādiem īstenošanas periodiem. Tas ierobežoja iespējas veikt tiešu salīdzinājumu pēc identiska nodarbību skaita un prasīja metodoloģisku pieeju, kurā mērījumi tika sasaistīti pēc to relatīvās norises fāzes programmas gaitā, nevis precīza nodarbību numura.

Līdzīgi noslēguma novērtējumi par UGS piemērotību klientam dažādos periodos tika veikti atšķirīgā nodarbībā (34. vai 37.), kas atspoguļo programmas struktūras izmaiņas, nevis atšķirības izvērtējuma saturā. Lai saglabātu datu salīdzināmību, šie izvērtējumi tika analizēti kā programmas gala posma indikatori neatkarīgi no precīzā veikšanas brīža.

Analizējot pieejamos datus, tika konstatēti vairāki datu kvalitātes un interpretācijas ierobežojumi, kas saistīti ar UGS īstenošanas procesa dokumentēšanas specifiku un kuri jāņem vērā, interpretējot pētījuma rezultātus:

- datu masīvā nebija pilnīgas informācijas par to, no kuras UGS nodarbības klients faktiski tika iesaistīts UGS. Atsevišķos gadījumos klientu iesaiste programmā tika reģistrēta tikai ar datumu, bez precizējuma par nodarbības kārtas numuru. Tas nozīmē, ka dalībnieki programmā varēja tikt iekļauti nevis no pirmās nodarbības, bet arī no vēlākām programmas norises fāzēm (piemēram, sākot ar vidusposmu), kas apgrūtina viennozīmīgu iesaistes intensitātes un programmas iedarbības salīdzināmību starp klientiem;
- starpnovērtējumu analīzē tika konstatēts neviennozīmīga kategorijas “nav attiecināms” izmantošana. Šī kategorija tika lietota gan gadījumos, kad grupas vadītājs objektīvu iemeslu dēļ nevarēja sniegt novērtējumu par dalībnieku, gan arī situācijās, kad klients faktiski vispār nebija piedalījies programmā. Minētais apgrūtina starpnovērtējumu nozīmes interpretāciju un rada pamatotu šaubu par šo vērtējumu salīdzināmību starp dažādiem klientiem un programmas posmiem;
- klientu UGS nodarbību apmeklējuma un kavējumu analīze šī pētījuma ietvaros bija ierobežota pieejamo datu struktūras dēļ. Praksē ir gadījumi, kad klienti programmā tiek iekļauti nevis no pirmās nodarbības, bet no vēlākas programmas norises fāzes, piemēram, sākot ar 25. nodarbību vai citu nodarbību. Tomēr datu matricās regulārais novērtējums par nodarbību apmeklējumu (ar kategorijām “jā”, “nē” vai “atskaitīts”) ir aizpildīts visām programmas nodarbībām, neatkarīgi no tā, vai klients tajā brīdī faktiski bija uzsācis dalību programmā. Rezultātā klientiem, kuri programmā iesaistījās vēlāk, iepriekšējās nodarbības datu masīvā tiek atzīmētas kā neapmeklētas, lai gan šīs nodarbības klientam objektīvi nemaz nebija paredzētas. Līdz ar to nodarbību apmeklējuma un kavējumu skaitliska analīze nebija metodoloģiski korekta un šajā pētījumā netika veikta. Saistībā ar šo tēmu rezultātu sadaļā tika analizēta tikai informācija par atskaitīšanas iemesliem un atskaitīšanas nodarbību, jo šie dati bija

pieejami un ļāva interpretēt situāciju arī gadījumos, kad trūka standartizētu slēgto atbilžu.

2.7. Ētiskie apsvērumi

Pētījumā izmantoti Dienesta administratīvie dati no informācijas sistēmas PLUS. Analīzē izmantoti anonimizēti dati, un netika apstrādāta informācija, kas ļautu identificēt konkrētas personas.

Datu izmantošana veikta atbilstoši datu aizsardzības un konfidencialitātes principiem, nodrošinot, ka pētījuma rezultāti tiek atspoguļoti apkopotā veidā. Individuālu klientu dati netiek izdalīti un netiek izmantoti tādā veidā, kas varētu radīt negatīvas sekas konkrētām personām.

Pētījumā netika veikta tieša saskarsme ar klientiem, un pētījuma veikšana neradīja papildu riskus vai ietekmi uz klientu uzraudzības procesu.

3. Pētījuma rezultāti

3.1. Pētījuma izlases raksturojums

Pētījuma izlasi kopumā veidoja 198 Dienesta klienti, kuriem pētījuma periodā tika noteikts pienākums piedalīties UGS. Izlases sadalījums pēc dalības programmā liecina, ka lielāko daļu veidoja klienti, kuri programmā netika iesaistīti ($n = 73$; 36,9%) vai tika atskaitīti ($n = 72$; 36,4%), savukārt 53 (26,7%) klienti programmu pabeidza.

1. tabula. *Pētījuma izlases raksturojums pēc dalības UGS, dzimuma un vecuma.*

Izlase	N	%	Vecums				
			M	Me	SD	Min	Max
Kopā	198	100	19,7	19,5	2,475	15	26
Pabeigušie	53	26,7	20,2	20	2,748	15	25
Atskaitītie	72	36,4	19,4	19,5	2,226	16	25
Neiesaistītie	73	36,9	19,5	19	2,472	16	26

Piezīme: Procentuālais sadalījums aprēķināts katras grupas ietvaros. *N* – kopējais izlases apjoms; *M* – vidējais (*Mean*); *Me* – mediāna (*median*); *SD* – standartnovirze (*Std. Deviation*); *Min* – minimums; *Max* – maksimums.

Visi izlases dalībnieki bija vīrieši, tādēļ dzimuma sadalījums netika analizēts. Vecuma raksturojums kopējā izlasē norāda uz salīdzinoši jaunu klientu grupu, kas atbilst UGS mērķa grupai: vidējais vecums bija 19,7 gadi ($Me = 19,5$; $SD = 2,475$), vecuma diapazonam svārstoties no 15 līdz 26 gadiem. Dalības grupu griezumā pabeigušie klienti bija nedaudz vecāki ($M = 20,2$; $Me = 20$; $SD = 2,748$; min–max: 15–25) nekā atskaitītie ($M = 19,4$; $Me = 19,5$; $SD = 2,226$; 16–25) un neiesaistītie ($M = 19,5$; $Me = 19$; $SD = 2,472$; 16–26) klienti. Kopumā vecuma rādītāji starp grupām ir līdzīgi, un visās grupās novērojama salīdzināma vecuma izkliede.

2. tabula. *NN veidu sadalījums pētījuma izlasē un pa klientu grupām (%).*

NN veida grupa	Kopā		Pabeigušie		Atskaitītie		Neiesaistītie	
	n	%	n	%	n	%	n	%
NN pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību (224.-256.p.)	75	37,9	24	45,3	23	31,9	28	38,4
NN pret īpašumu (175.-189.p.)	74	37,4	14	26,4	36	50	24	32,9
NN pret pārvaldības kārtību (269.-288.5.p.)	26	13,1	5	9,4	11	15,3	10	13,7
NN tautsaimniecībā (190.-223.p.)	11	5,6	4	7,5	0	0	7	9,6
NN pret personas veselību (125.-142.p.)	11	5,6	2	3,8	5	6,9	4	5,5
NN pret satiksmes drošību (257.-268.p.)	11	5,6	2	3,8	4	5,6	5	6,8
NN pret tikumību un dzimumneaizskaramību (159.-166.1.p.)	9	4,5	3	5,7	1	1,4	5	6,8
NN pret jurisdikciju (289.-315.p.)	4	2	0	0	1	1,4	3	4,1
Nonāvēšana (116.-124.p.)	2	1	1	1,9	1	1,4	0	0

Piezīme: Procentuālais sadalījums aprēķināts katras grupas ietvaros. Klienti var būt iekļauti vairākās NN veida grupās, līdz ar to procentuālais sadalījums nesummējas līdz 100%. *NN* – noziedzīgais nodarījums; *n* – gadījumu skaits konkrētajā grupā; % - dalījums procentos (*Valid percent*).

Kopējā izlasē ($N = 198$) visbiežāk pārstāvētās NN veidu grupas bija NN pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību ($n = 75$; 37,9%) un NN pret īpašumu ($n = 74$; 37,4%). Salīdzinoši retāk tika konstatēti NN pret pārvaldības kārtību ($n = 26$; 13,1%), savukārt pārējās NN veidu grupas izlasē bija pārstāvētas nelielā apjomā.

Analizējot sadalījumu pa klientu grupām, UGS pabeigušo grupā biežāk nekā citās grupās bija pārstāvēti NN pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību ($n = 24$; 45,3%), bet NN pret īpašumu šajā grupā bija salīdzinoši retāk ($n = 14$; 26,4%). Atskaitīto grupā izteikti dominēja NN pret

īpašumu ($n = 36$; 50,0%), kam sekoja NN pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību ($n = 23$; 31,9%) un NN pret pārvaldības kārtību ($n = 11$; 15,3%). Neiesaistīto grupā sadalījums kopumā bija līdzīgs kopējai izlasei: biežākie bija NN pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību ($n = 28$; 38,4%) un NN pret īpašumu ($n = 24$; 32,9%), kā arī NN pret pārvaldības kārtību ($n = 10$; 13,7%).

3.2. UGS programmas norise

Šajā apakšnodaļā analizēti tikai tie klienti, kuri uzsāka UGS, t. i., programmu pabeigušie un no programmas atskaitītie klienti. Analizētajā izlasē iekļauti 125 klienti, no kuriem UGS pabeidza 53 klienti, bet 72 tika atskaitīti.

Vecuma atšķirības starp klientiem, kuri pabeidza programmu, un klientiem, kuri tika atskaitīti, tika analizētas, izmantojot Manna–Vitnija U testu. Analīze neuzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības vecumā starp grupām ($U = 1605,5$, $p = 0,128$). Programmu pabeigušo klientu vidējais vecums bija 20,21 gadi ($SD = 2,75$), savukārt atskaitīto klientu vidējais vecums — 19,44 gadi ($SD = 2,23$). Efekta lielums bija neliels ($r_{\beta} = -0,159$).

UGS pabeigšanas saistība ar biežāk sastopamajām NN veidu grupām tika pārbaudīta, izmantojot Pīrsona hī-kvadrāta testu, un efekta lielums tika raksturots ar Cramer's V (skat. 2. pielikuma 1. tab.). Salīdzinot UGS pabeigušos un atskaitītos klientus, statistiski nozīmīga atšķirība tika konstatēta NN pret īpašumu grupā: atskaitīto klientu vidū šī NN grupas veida īpatsvars bija lielāks (50%) nekā pabeigušo klientu vidū (26,4%), $\chi^2(1) = 7,075$, $p = 0,008$, Cramer's $V = 0,238$ (neliels līdz vidējs efekts).

Savukārt NN pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību grupā pabeigušo klientu īpatsvars bija lielāks (45,3%) nekā atskaitīto klientu īpatsvars (31,9%), tomēr šī atšķirība nebija statistiski nozīmīga, $\chi^2(1) = 2,315$, $p = 0,128$, Cramer's $V = 0,136$. Līdzīgi arī NN pret pārvaldības kārtību grupā atšķirības starp pabeigušajiem (9,4%) un atskaitītajiem (15,3%) klientiem nebija statistiski nozīmīgas, $\chi^2(1) = 0,934$, $p = 0,334$, Cramer's $V = 0,086$.

Papildus tika pārbaudīts, vai klientu grupas atšķiras vispārējā riska līmenī pirms UGS uzsākšanas. Rezultāti liecina, ka pirms UGS konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības starp pabeigušajiem un atskaitītajiem klientiem vispārējā kopējā riska līmenī ($U = 1381,0$, $p = 0,024$, $r_{\beta} = 0,242$). Atskaitīto klientu vispārējais riska līmenis bija augstāks ($M = 3,58$, $SD = 0,73$) nekā UGS pabeigušo klientu riska līmenis ($M = 3,21$, $SD = 0,70$).

Līdzīgi arī vispārējā dinamiskā riska līmenī tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības starp pabeigušajiem un atskaitītajiem klientiem pirms UGS ($U = 1260,5$, $p = 0,221$, $r_{\beta} = 0,134$). Atskaitīto klientu grupā tika novērots augstāks sākotnējais vispārējā dinamiskā riska līmenis ($Me = 3,07$; $SD = 0,821$) salīdzinājumā ar pabeigušajiem klientiem ($Me = 2,85$; $SD = 0,812$). Tomēr konstatētais efekta lielums abās analīzēs ir neliels, norādot, ka, lai gan atšķirības starp grupām ir statistiski nozīmīgas, to praktiskā nozīme ir ierobežota.

Lai raksturotu UGS uzsākšanas laiku un īstenošanas ilgumu, tika aprēķināta gaidīšanas laika un programmas ilguma aprakstošā statistika katrai klientu grupai.

3. tabula. Aprakstošā statistika par gaidīšanas laiku līdz UGS uzsākšanai un tās īstenošanas ilgumu.

	Gaidīšanas laiks			UGS īstenošanas ilgums		
	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie
<i>n</i>	125	53	72	125	53	72
Trūkst.	0	0	0	0	0	0
<i>Me</i>	54	53	65	227	226	227
<i>M</i>	108,9	119,7	100,9	233,4	233,3	233,4
<i>SD</i>	156,001	167,087	147,996	28,693	28,615	28,95
<i>Min</i>	-161	-161	-126	198	198	198

	Gaidīšanas laiks			UGS īstenošanas ilgums		
	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie
Max	705	705	634	310	310	310

Piezīme: Gaidīšanas laika un UGS īstenošanas ilguma vidējās vērtības aprēķinā ietverti negatīvi laiki, tādēļ *M* nav interpretējams. *n* – gadījumu skaits konkrētajā grupā (*Valid*); Trūkst. – trūkstošie dati (*Missing*); *Me* – mediāna (*median*); *M* – vidējais (*Mean*); *SD* – standartnovirze (*Std. Deviation*); *Min* – minimums; *Max* – maksimums.

Gaidīšanas laiks līdz UGS uzsākšanai kopējā izlasē ($n = 125$) raksturojams ar mediānu 54 dienas, savukārt programmu pabeigušo grupā mediāna bija 53 dienas, bet atskaitīto grupā – 65 dienas. Vidējās vērtības bija augstas un ar lielu izkliedi (kopā $M = 108,9$, $SD = 156,0$), kā arī tika konstatētas negatīvas gaidīšanas laika vērtības ($\min = -161$), kas norāda uz datu asimetriju un ierobežo vidējo rādītāju interpretāciju. Maksimālais gaidīšanas laiks sasniedza 705 dienas.

UGS īstenošanas ilgums visās grupās bija salīdzinoši vienmērīgs. Kopējā izlasē mediānais programmas ilgums bija 227 dienas, līdzīgi arī pabeigušo ($Me = 226$) un atskaitīto ($Me = 227$) klientu grupās. Vidējās vērtības visās grupās bija līdzīgas (kopā $M = 233,4$, $SD = 28,7$), un programmas ilguma diapazons svārstījās no 198 līdz 310 dienām, norādot uz salīdzinoši stabilu UGS īstenošanas laika struktūru.

Gaidīšanas laika līdz UGS uzsākšanai un UGS īstenošanas ilguma atšķirības starp klientiem, kuri pabeidza UGS, un klientiem, kuri tika atskaitīti, tika analizētas, izmantojot Manna–Vitnija *U* testu. Analīze neuzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības ne gaidīšanas laikā starp grupām ($U = 2041,0$, $p = 0,508$, $r_{\tau\beta} = 0,070$), ne arī UGS īstenošanas ilgumā ($U = 1875,5$, $p = 0,872$, $r_{\tau\beta} = 0,017$).

Tā kā UGS Dienestā tiek īstenots gan latviešu, gan citās valodās (viena no valodām ir krievu valoda, bet datu masīvā nebija precizēts, ko nozīmē valodas kategorija “*other*”), papildus tika analizēti arī programmas īstenošanas valodas rādītāji. Kopumā izlasē UGS tika īstenota 109 klientiem (87,9%) latviešu valodā un 15 klientiem (12,1%) citā valodā; vienam klientam no atskaitīto grupas programmas īstenošanas valoda netika norādīta). Pabeigušo klientu grupā UGS latviešu valodā tika īstenota 49 klientiem (92,5%), bet citā valodā – 4 klientiem (7,5%), savukārt atskaitīto klientu grupā latviešu valodā 60 klientiem (84,5%) un citā valodā – 11 klientiem (15,5%).

4. tabula. UGS īstenošanas valodas saistība ar programmas pabeigšanu.

	Pabeigušie		Atskaitītie		Statistiskās analīzes rezultāti
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	
UGS īstenots latviešu val.	49	45	60	55	$\chi^2(1) = 1,802$, $p = 0,179$; <i>Cramer's V</i> = 0,121
UGS īstenots citā val.	4	26,7	11	73,3	

Piezīme: Procentuālais sadalījums aprēķināts valodas ietvaros. *n* – gadījumu skaits konkrētajā analīzē vai grupā; % - daļums procentos; χ^2 – Pīrsona hī-kvadrāta statistikas vērtība; *p* – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *Cramer's V* – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts).

Programmas pabeigšanas saistība ar UGS īstenošanas valodu (latviešu valoda vs. cita valoda) tika analizēta, izmantojot Pīrsona hī-kvadrāta testu (skat. 4. tab.). Analīze neuzrādīja statistiski nozīmīgu saistību starp programmas īstenošanas valodu un UGS pabeigšanu, $\chi^2(1) = 1,802$, $p = 0,179$, *Cramer's V* = 0,121. Lai gan procentuālajā sadalījumā novērojamas atšķirības, tās nav statistiski nozīmīgas un raksturojas ar nelielu efekta lielumu, norādot, ka UGS īstenošanas valoda būtiski nav saistīta ar UGS pabeigšanas iznākumu.

Klientu lietu vadītājs PLUS vidē veic atzīmi par to, vai klients pirms UGS uzsākšanas tiek iepazīstināts ar programmas grafiku, tādēļ pētījumā tika analizēta arī šī rādītāja saistība ar programmas pabeigšanas iznākumu. Starp visiem klientiem, kas piedalījās UGS, ar programmas grafiku pirms programmas uzsākšanas bija iepazīstināti 111 klienti (88,8%), neiepazīstināti – 14 klienti (11,2%).

5. tabula. Klienta iepazīstināšana ar UGS grafiku saistība ar programmas pabeigšanu.

	Pabeigušie		Atskaitītie		Statistiskās analīzes rezultāti
	n	%	n	%	
Iepazīstināts ar UGS grafiku	48	43,2	63	56,8	$\chi^2(1) = 0,289, p < 0,591;$
Nav iepazīstināts ar UGS grafiku	5	35,7	9	64,3	$Cramer's V = 0,048$

Piezīme: Procentuālais sadalījums aprēķināts iepazīstināts ietvaros. *n* – gadījumu skaits konkrētajā analīzē vai grupā; % – dalījums procentos; χ^2 – Pīrsona hī-kvadrāta statistikas vērtība; *p* – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *Cramer's V* – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts).

Programmas pabeigšanas saistība ar faktu, vai klients tika iepazīstināts ar UGS norises grafiku, tika analizēta, izmantojot Pīrsona hī-kvadrāta testu (skat. 5. tab.). Statistiski nozīmīga saistība starp iepazīstināšanu ar programmas grafiku un UGS pabeigšanu netika konstatēta, $\chi^2(1) = 0,289, p = 0,591, Cramer's V = 0,048$. Lai gan procentuālajā sadalījumā novērojamas nelielas atšķirības, tās nav statistiski nozīmīgas, un efekta lielums norāda uz ļoti vāju saistību starp analizētajiem mainīgajiem.

Lai identificētu faktorus, kas neatkarīgi saistīti ar UGS pabeigšanu, tika veikta loģistiskās regresijas analīze. Analīzē tika iekļauti klienta vecums, jo tam Dienestā ir praktiska nozīme klientu izvērtēšanā pirms iesaistes programmā, un mainīgie, kuri iepriekšējās analīzēs uzrādīja statistiski nozīmīgu saistību ar programmas pabeigšanas iznākumu (NN pret īpašumu un kopējais riska līmenis).

6. tabula. Loģistiskās regresijas analīzes rezultāti UGS pabeigšanas prognozēšanai..

Mainīgais	B	SE	OR	z	Wald	p
Konstante	-0,564	2,315	0,569	-0,244	0,059	0,808
NN pret īpašumu (175.-189.p.)	0,444	0,474	1,559	0,937	0,878	0,349
Vecums	-0,069	0,094	0,933	-0,736	0,542	0,462
Vispārējā RVN kopējais riska līmenis	0,639	0,339	1,895	1,886	3,557	0,059

Piezīme: *B* – regresijas koeficients (*Estimate*); *SE* – standartklūda (*Standard Error*); *OR* – izredžu attiecība (*Odds Ratio*); *z* – standartizētā testa statistikas vērtība; *Wald* – Valda statistika; *p* – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$). Atkarīgais mainīgais: UGS pabeigšana (1 – pabeidza, 0 – nepabeidza).

Analīze parādīja, ka izveidotais modelis kopumā statistiski nozīmīgi labāk izskaidro UGS pabeigšanas iznākumu nekā modelis bez prognozētājiem ($\Delta\chi^2 = 7,978, p = 0,046$). Aplūkojot katru mainīgo atsevišķi, nevienam no tiem netika konstatēta statistiski nozīmīga neatkarīga ietekme uz programmas pabeigšanu ($p > 0,05$). Vispārējais riska līmenis uzrādīja tendenci — augstāks riska līmenis bija saistīts ar lielāku iespēju tikt atskaitītam no programmas, tomēr šī saistība nepārsniedza statistiskās nozīmības robežu ($p = 0,059$). Klienta vecums un NN pret īpašumu fakts būtisku saistību ar programmas pabeigšanu neuzrādīja.

3.2.1. Klientu atskaitīšana un nodarbību apmeklējums UGS ietvaros

Nemot vērā pieejamo datu struktūru, UGS nodarbību apmeklējuma un kavējumu kvantitatīvā analīze netika veikta. Līdz ar to šajā pētījuma sadaļā analizēta tikai informācija par klientu atskaitīšanas iemesliem un atskaitīšanas nodarbību, kas ļāva raksturot situācijas, kurās dalība programmā tika pārtraukta.

Lai raksturotu kavēto UGS nodarbību apjomu klientu individuālajos gadījumos, tika analizēts kavēto nodarbību skaits atskaitītajiem klientiem, neapvienojot datus grupās. Nākamajā tabulā sniegta aprakstošā statistika, kas atspoguļo kavēto nodarbību skaita sadalījumu, variāciju un centrālās tendences rādītājus.

7. tabula. UGS atskaitīto klientu aprakstošā statistika par nodarbību, kurā klients atskaitīts.

Atskaitītie	
<i>n</i>	69
Trūkst.	3
<i>Me</i>	11
<i>M</i>	14,7
<i>SD</i>	10,121
Min	1
Max	37

Piezīme: *n* – gadījumu skaits konkrētajā grupā (*Valid*); Trūkst. – trūkstošie dati (*Missing*); *Me* – mediāna (*median*); *M* – vidējais (*Mean*); *SD* – standartnovirze (*Std. Deviation*); Min – minimums; Max – maksimums.

Analizējot kavēto nodarbību skaitu individuālo gadījumu līmenī, tika iekļauti 69 atskaitītie klienti, savukārt trīs gadījumos dati par kavēto nodarbību skaitu bija trūkstoši. Atskaitīto klientu vidū mediānais kavēto nodarbību skaits bija 11, bet vidējais kavēto nodarbību skaits – 14,67, kas norāda uz salīdzinoši lielu kavējumu izkliedi. Kavēto nodarbību skaits variēja plašā diapazonā – no 1 līdz 37 nodarbībām, un standartnovirze bija 10,12, kas liecina par būtiskām individuālām atšķirībām kavējumu apjomā starp atskaitītajiem klientiem.

Lai raksturotu, kurā UGS norises posmā klienti visbiežāk tiek atskaitīti no programmas, tika analizēta nodarbība, ar kuru dalība programmā tika pārtraukta. Atskaitīšanas nodarbības tika grupētas atbilstoši programmas norises posmiem. 8. tabulā attēlots atskaitīšanas gadījumu sadalījums pa programmas posmiem, balstoties uz individuālajiem gadījumiem.

8. tabula. Atskaitīšanas nodarbību sadalījums pa programmas posmiem atskaitītajiem UGS klientiem (*N* = 72).

Nodarbību grupa	<i>n</i>	%
1. grupa (1.-4.nod.)	9	13
2. grupa (5.-11.nod.)	27	39,1
3. grupa (12.-17.nod.)	10	14,5
4. grupa (18.-24.nod.)	8	11,6
5. grupa (25.-30.nod.)	8	11,6
6. grupa (31.-34/37.nod.)	7	10,2
Trūkst.	3	

Piezīme: *n* – gadījumu skaits konkrētajā grupā (*Valid*); % – procentuālais sadalījums (*Valid percent*);); Trūkst. – trūkstošie dati (*Missing*).

Analizējot atskaitīšanas nodarbību sadalījumu pa UGS norises posmiem, dati bija pieejami 72 atskaitītajiem klientiem, savukārt trīs gadījumos informācija nebija pieejama. Visbiežāk klienti tika atskaitīti programmas otrajā posmā (5.–11. nodarbība) – 27 gadījumos, kas veido 39,1% no visiem gadījumiem ar derīgiem datiem.

Salīdzinoši bieži atskaitīšana notika arī trešajā posmā (12.–17. nodarbība) – 10 gadījumos (14,5%), kā arī pirmajā posmā (1.–4. nodarbība) – 9 gadījumos (13,0%). Ceturtajā un piektajā programmas posmā (18.–24. un 25.–30. nodarbība) klienti tika atskaitīti vienādā skaitā – katrā posmā 8 gadījumos (katrs 11,6%).

Visretāk atskaitīšana notika programmas noslēdzošajā posmā (31.–34./37. nodarbība) – 7 gadījumos, kas veidoja 10,1% no derīgajiem novērojumiem. Kopumā atskaitīšanas gadījumi koncentrējās galvenokārt programmas sākuma un vidus posmos, bet retāk tika konstatēti programmas noslēguma fāzē.

9. tabula. *Atskaitīšanas iemeslu sadalījums atskaitītajiem UGS klientiem (N = 72).*

<i>Atskaitīšanas iemesls</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Nodarbību neapmeklēšana	41	56,9
Uzraudzības izmaiņas	19	26,4
Veselības stāvoklis	5	6,9
Apcietinājums	1	1,4
Citi	6	8,3

Piezīme: n – gadījumu skaits konkrētajā grupā (Valid); % – procentuālais sadalījums (Valid percent).

Analizējot atskaitīšanas iemeslus atskaitītajiem klientiem (N = 72), visbiežāk konstatētais iemesls bija nodarbību neapmeklēšana, kas tika fiksēta 41 gadījumā un veidoja 56,9% no visiem atskaitīšanas gadījumiem. Otrajā vietā ierindojās uzraudzības izmaiņas, kas bija atskaitīšanas iemesls 19 gadījumos (26,4%). Salīdzinoši retāk atskaitīšana saistīta ar veselības stāvokli – 5 gadījumos (6,9%). Atsevišķos gadījumos tika fiksēti arī citi iemesli, kas neietilpa iepriekš definētajās kategorijās (6 gadījumi; 8,3%). Visretāk atskaitīšana notika apcietināšanas dēļ – 1 gadījumā (1,4%).

Kopumā atskaitīšanas iemeslu sadalījums norāda, ka dalības pārtraukšana UGS pārsvarā saistīta ar klienta līdzdalības problēmām programmas norisē, savukārt ar ārējiem vai veselības faktoriem saistīti iemesli tika konstatēti būtiski retāk.

3.2.2. Programmas vadītāja novērtējums par klientu dalību UGS

Nemot vērā pieejamo starpnovērtējumu datu struktūru un ar tiem saistītos datu kvalitātes ierobežojumus, klientu uzvedības un attieksmju izmaiņu analīzei tika izvēlēta atkārtotu mērījumu pieeja, iekļaujot tikai tos gadījumus, kuros novērtējumi bija pieejami visos analizētajos laika posmos. Izvēlēta analīzes metode ļāva fokusēties uz salīdzināmiem un metodoloģiski drošākiem gadījumiem, proti, klientiem, par kuriem grupu vadītāju novērtējumi bija sniegti konsekventi visos piecos starpnovērtējumos. Tādējādi tika nodrošināta iespēja izvērtēt, kā un vai noteikti uzvedības, līdzdalības un attieksmju rādītāji mainās laika gaitā, vienlaikus mazinot atšķirīgas iesaistes, nepilnīgu datu un formāli aizpildītu novērtējumu ietekmi uz rezultātiem.

Lai izvērtētu klientu starpnovērtējuma izmaiņas UGS norises laikā, tika analizēti grupu vadītāju sniegtie novērtējumi piecos laikos (4.; 11./12.; 17./19.; 24./26.; un 30./33. nodarbība). Analīzē tika iekļauti 53 klienti, kuriem dati bija pieejami visos novērtējuma posmos. Izmaiņu analīzei tika izmantota atkārtotu mērījumu dispersijas analīze (skat. 3. pielikuma 1. tab.).

Rezultāti parādīja, ka vairumā novērtēto apgalvojumu statistiski nozīmīgas izmaiņas laika gaitā netika konstatētas. Tas attiecās uz tādiem rādītājiem kā grupas noteikumu un laika rāmja ievērošana, grūtības uztvert vai apgūt nodarbību vielu, sadarbība ar grupas dalībniekiem, aktīva līdzdalība nodarbībās, sociālo prasmju attīstība, kā arī refleksijas spēju attīstība, kur visos gadījumos laika ietekme nebija statistiski nozīmīga ($p > 0,05$) un konstatētie efekta lielumi bija ļoti nelieli ($\omega^2 \approx 0,000-0,009$). Aprakstošie rādītāji liecināja par relatīvi stabilām vidējām vērtībām visos programmas posmos.

Savukārt statistiski nozīmīgas izmaiņas laika gaitā tika konstatētas trīs apgalvojumiem. Rādītājam “*Nodarbībā apgūto atziņu praktizēšana dzīvē*” laika ietekme bija statistiski nozīmīga, $F(4, 208) = 6,735$, $p < 0,001$, ar nelielu līdz vidēju efekta lielumu ($\omega^2 = 0,049$). Novērojamās vidējās vērtības liecina par augstāku novērtējumu programmas sākumposmā ($M = 3,7$; $SD = 1,615$), kam sekoja zemākas un relatīvi stabilas vērtības turpmākajās norises fāzēs ($M = 2,8-3$; $SD = 1,288-1,454$).

Līdzīgi arī apgalvojumam “*Līdzdalība UGS ir ietekmējusi klienta motivāciju mainīties*” tika konstatēta statistiski nozīmīga laika ietekme, $F(4, 208) = 10,544$, $p < 0,001$, ar vidēju efekta lielumu ($\omega^2 = 0,107$). Vidējās vērtības norāda uz augstāku motivācijas novērtējumu programmas sākuma

posmā ($M = 3,3$; $SD = 1,793$), kam seko zemāki rādītāji turpmākajos novērtējumos ($M = 2,2$ - $2,4$; $SD = 0,837$ - $1,081$).

Tāpat statistiski nozīmīga laika ietekme tika konstatēta apgalvojumam “*Līdzdalība UGS ir palīdzējusi klientam realizēt konkrētas izmaiņas personiskajā dzīvē*”, $F(4, 208) = 2,609$, $p = 0,037$, tomēr ar nelielu efekta lielumu ($\omega^2 = 0,019$). Arī šajā gadījumā augstākās vidējās vērtības tika novērotas agrīnākajā programmas posmā ($M = 2,9$; $SD = 1,869$), kam sekoja zemāki novērtējumi vēlākajās norises fāzēs ($M = 2,3$ - $2,4$; $SD = 0,915$ - $1,420$).

Kā arī statistiski nozīmīga laika ietekme tika konstatēta apgalvojumam “*Līdzdalība UGS ir palielinājusi klienta izpratni par viņa atbildību viņa izdarītajā NN*”, $F(4, 208) = 4,651$, $p = 0,001$, ar nelielu līdz vidēju efekta lielumu ($\omega^2 = 0,042$). Arī šajā gadījumā augstākās vidējās vērtības tika novērotas agrīnākajā programmas posmā ($M = 3,4$; $SD = 1,769$), kam sekoja zemāki novērtējumi vēlākajās norises fāzēs ($M = 2,5$; $SD = 0,846$).

Lai raksturotu UGS piemērotības vērtējumus dažādās klientu grupās, tika analizēti programmas vadītāju sniegtie novērtējumi par klientiem. UGS piemērotība tika vērtēta trīs aspektos: programmas atbilstība klienta kriminogēnajām vajadzībām, atbilstība klienta intelekta līmenim un grupas darba metodes piemērotība klientam, izmantojot četru punktu Likerta skalu. Sākotnēji tika plānots atbilžu sadalījumu pabeigušo un atskaitīto klientu grupās analizēt, izmantojot Pīrsona hī-kvadrāta testu (χ^2). Tomēr vairumā gadījumu kontingenču tabulās atsevišķās šūnās sagaidāmais biežums (*expected count*) bija mazāks par 5, kas neatbilda hī-kvadrāta testa pieņēmumiem. Lai nodrošinātu statistiski korektu analīzi, papildus tika izmantots Fišera precīzais tests (*Fisher's exact test*). Šajā nolūkā sākotnējās Likerta skalas kategorijas tika pārkodētas divās apvienotās grupās, kur 1. kategorija iekļāva vērtējumus nemaz un daļēji (Likerta skalas 1. un 2. vērtējums), savukārt 2. kategorija apvienoja vērtējumus pārsvarā un pilnībā piemērota (Likerta skalas 3. un 4. vērtējums). Šāda kategoriju apvienošana ļāva saglabāt saturisko nozīmi, vienlaikus nodrošinot atbilstošus nosacījumus statistiskajai analīzei.

10. tabula. UGS piemērotības vērtējumu sadalījums pabeigušo un atskaitīto klientu grupās.

Mainīgais	Pabeigušie, %	Atskaitītie, %	χ^2 (df)	p	Fisher p	Cramer's V
<i>UGS piemērota klienta kriminogēnajām vajadzībām</i>						
Nemaz un Daļēji	0	9,9	5,538 (1)	0,019	0,020	0,211
Pārsvarā un Pilnībā piemērota	100	90,1				
<i>UGS piemērota klienta intelekta līmenim</i>						
Nemaz un Daļēji	0	11,3	6,384 (1)	0,012	0,010	0,227
Pārsvarā un Pilnībā piemērota	100	88,7				
<i>Grupās darba metode piemērota klientam</i>						
Nemaz un Daļēji	1,9	14,1	5,585 (1)	0,018	0,023	0,212
Pārsvarā un Pilnībā piemērota	98,1	85,9				

Piezīme: Tabulā norādīti atbilžu biežumi procentos klientu grupu ietvaros (%). χ^2 – Pīrsona hī-kvadrāta testa statistikas vērtība (iekavās norādītas brīvības pakāpes, df); p – hī-kvadrāta testa statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$). Fisher p – Fišera precīzā testa p vērtība; tā tika izmantota gadījumos, kad kontingenču tabulas atsevišķās šūnās sagaidāmais biežums (*expected count*) bija < 5 . Cramer's V – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels).

Attiecībā uz UGS piemērotību klientu kriminogēnajām vajadzībām, pabeigušo klientu grupā visi vērtējumi (100%) tika klasificēti kā pārsvarā vai pilnībā piemēroti, savukārt atskaitīto klientu grupā 9,9% gadījumu UGS tika novērtēta kā nemaz vai tikai daļēji piemērota. Šī atšķirība starp grupām bija statistiski nozīmīga, $\chi^2(1) = 5,538$, $p = 0,019$; Fisher p = 0,020, ar nelielu līdz vidēju efekta lielumu (Cramer's V = 0,211).

Līdzīgas tendences konstatētas arī UGS piemērotības vērtējumos klienta intelekta līmenim. Pabeigušo klientu grupā visi vērtējumi (100%) bija pārsvarā vai pilnībā piemēroti, kamēr atskaitīto klientu grupā 11,3% gadījumu programma tika novērtēta kā nemaz vai daļēji piemērota. Atšķirības bija statistiski nozīmīgas, $\chi^2(1) = 6,384$, $p = 0,012$; Fisher $p = 0,010$, un efekta lielums bija neliels līdz vidējs (Cramer's $V = 0,227$).

Analizējot grupās izmantoto darba metožu piemērotību klientiem, pabeigušo klientu grupā tikai 1,9% vērtējumu norādīja uz nemaz vai daļēji piemērotām metodēm, savukārt atskaitīto klientu grupā šāds vērtējums konstatēts 14,1% gadījumu. Arī šajā gadījumā atšķirības starp grupām bija statistiski nozīmīgas, $\chi^2(1) = 5,585$, $p = 0,018$; Fisher $p = 0,023$, ar nelielu līdz vidēju efekta lielumu (Cramer's $V = 0,212$).

3.3. Riska līmeņa izmaiņas UGS programmas īstenošanas kontekstā

Lai izvērtētu riska līmeņa izmaiņas UGS īstenošanas kontekstā, tika analizēts RVN pirms un pēc programmas īstenošanas. Jāņem vērā, ka RVN veikšanas laiks praksē nav tieši piesaistīts UGS īstenošanas periodam, un novērtējumi klientiem veikti atšķirīgos laika brīžos. Lai nodrošinātu datu salīdzināmību, pētījumā tika izmantoti relatīvie laika punkti, identificējot klientam tuvāko RVN pirms UGS uzsākšanas un tuvāko RVN pēc UGS pabeigšanas. Šāda pieeja ļauj aptuveni raksturot riska līmeņa izmaiņas UGS īstenošanas kontekstā, vienlaikus ņemot vērā, ka konstatētās izmaiņas ne vienmēr ir tieši un viennozīmīgi attiecināmas tikai uz programmas ietekmi.

Papildus jāņem vērā, ka klientiem, kuri UGS netika iesaistīti, programmas uzsākšanas un pabeigšanas datuma ekvivalenti tika aprēķināti, balstoties uz vidējo gaidīšanas laiku līdz UGS uzsākšanai un programmas īstenošanas ilgumu (skat. 3. tab.). Attiecīgi šo klientu RVN novērtējumi analizēti attiecībā pret aprēķinātajiem relatīvajiem laika punktiem.

Pirms riska līmeņa izmaiņu analīzes tika izvērtēts RVN veikšanas laiks attiecībā pret UGS uzsākšanu un pabeigšanu. Šajā analīzes posmā laika intervālu izvērtēšanai izmantoti tikai dinamiskā riska novērtējumu dati, jo tie tiek periodiski aktualizēti un atspoguļo mainīgus riska faktorus. Vienlaikus statistiskie riska faktori netiek izslēgti no pētījuma un tiek ņemti vērā, analizējot kopējo riska līmeni citās pētījuma sadaļās.

Laiks no dinamiskā riska novērtējuma veikšanas līdz UGS uzsākšanai tika aprēķināts 164 klientiem, savukārt 34 gadījumos šie dati nebija pieejami. Šī laika mediāna bija 123 dienas, bet vidējā vērtība — 124,4 dienas ($SD = 73,9$). Minimālā reģistrētā vērtība bija 0 dienas, savukārt maksimālā sasniedza 352 dienas, kas norāda uz ievērojamu variāciju starp klientiem programmas uzsākšanas laikos pēc riska novērtējuma veikšanas.

Savukārt laiks starp UGS pabeigšanu un dinamiskā riska novērtējuma veikšanu bija aprēķināms tikai 60 klientiem, kamēr 138 gadījumos šī informācija bija trūkstoša. Šajā gadījumā mediāna bija 104,5 dienas, bet vidējā vērtība — 114,7 dienas ($SD = 94,6$). Minimālā vērtība bija 1 diena, bet maksimālā sasniedza 412 dienas, norādot uz lielu izkliedi arī šajā laika posmā.

Kopumā rezultāti liecina, ka laika intervāli starp dinamiskā riska novērtējumiem un UGS norises posmiem ir ievērojami variabli, kā arī ka daļai klientu šī informācija dotos nav pilnībā pieejama, kas jāņem vērā turpmākajās analīzēs un rezultātu interpretācijā.

Lai sniegtu vispārīgu priekšstatu par klientu kopējā riska līmeņa sadalījumu, pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā) tika apkopota kopējā riska līmeņa novērtējuma aprakstošā statistika (skat. 11. tab.).

11. tabula. *Vispārējā un vardarbības riska līmeņa aprakstošā statistika pirms un pēc MI.*

	RVN pirms UGS				RVN pēc UGS			
	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Neiesaistītie	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Neiesaistītie
<i>n</i>	164	39	57	68	50	29	13	8

	RVN pirms UGS				RVN pēc UGS			
	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Neiesaistītie	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Neiesaistītie
Trūkst.	34	14	15	5	148	24	59	65
Me	3	3	3	3	3	3	3	3
M	3,48	3,21	3,58	3,56	2,8	2,55	3,15	3,13
SD	0,739	0,695	0,731	0,741	0,881	0,736	0,899	1,126
Min	1	1	2	2	1	1	2	2
Max	5	5	5	5	5	4	4	5

Piezīme: *n* – gadījumu skaits konkrētajā analizē vai grupā (*Valid*); Trūkst. – trūkstošie dati (*Missing*); *M* – vidējais (*Mean*); *SD* – standartnovirze (*Std. Deviation*); Min – minimums; Max – maksimums.

Aprakstošā statistika par kopējo riska līmeni pirms UGS uzsākšanas un pēc UGS pabeigšanas (vai tai ekvivalentos laikos) tika aprēķināta atsevišķi programmu pabeigūšo, atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās (skat. 11. tab.). Pirms UGS uzsākšanas derīgo gadījumu skaits bija salīdzinoši lielāks: pabeigūšo grupā $n = 39$ (trūkst. = 14), atskaitīto grupā $n = 57$ (trūkst. = 15), bet neiesaistīto grupā $n = 68$ (trūkst. = 5). Visās grupās mediāna pirms periodā bija vienāda ($Me = 3,00$). Vidējā vērtība pabeigūšo grupā bija $M = 3,21$ ($SD = 0,695$; min–max: 1–5), savukārt atskaitīto ($M = 3,58$; $SD = 0,731$; 2–5) un neiesaistīto grupā ($M = 3,56$; $SD = 0,741$; 2–5) vidējās vērtības bija augstākas un savstarpēji līdzīgas.

Pēc UGS pabeigšanas derīgo gadījumu skaits būtiski samazinājās, īpaši atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās: pabeigūšo grupā $n = 29$ (trūkst. = 24), atskaitīto grupā $n = 13$ (trūkst. = 59), bet neiesaistīto grupā $n = 8$ (trūkst. = 65). Arī pēc UGS pabeigšanas visu grupu mediāna bija $Me = 3,00$. Pabeigūšo grupā vidējā vērtība pēc periodā bija zemāka ($M = 2,55$; $SD = 0,736$; 1–4), savukārt atskaitīto grupā $M = 3,15$ ($SD = 0,899$; 2–4) un neiesaistīto grupā $M = 3,13$ ($SD = 1,13$; 2–5).

Ņemot vērā krasi samazināto derīgo gadījumu skaitu RVN pēcmērījumā, izmaiņas atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās turpmāk tika aplūkotas ierobežoti, un rezultāti šajās grupās atspoguļoti aprakstoši (tendenču līmenī).

Papildus aprakstošajai analīzei tika pārbaudīts, vai klientu grupas atšķiras vispārējā riska līmenī pirms UGS, izmantojot Kruskal–Wallis testu (sk. 4. pielikuma 2. tab.). Rezultāti liecina, ka pirms UGS pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp grupām vispārējā riska līmenī ($H(2) = 6,103$; $p = 0,047$). Tālāk veiktajos Dunna post-hoc pāru salīdzinājumos pabeigūšo klientu grupa atšķīrās no atskaitīto ($z = -2,236$; $p = 0,025$) un neiesaistīto klientu grupas ($z = -2,202$; $p = 0,028$), savukārt atskaitīto un neiesaistīto klientu grupas savā starpā neatšķīrās ($z = 0,124$; $p = 0,901$). Tomēr pēc daudzkārtējo salīdzinājumu korekcijas (*Bonferoni*) pāru atšķirības vairs nerasniedza statistisko nozīmīgumu ($p_{Bonf} = 0,076$). Pāru salīdzinājumu efekta lielumi bija nelieli līdz mēreni ($r_{rb} = 0,242$ un $r_{rb} = 0,230$).

Aplūkojot, vai klientu grupas atšķiras vispārējā riska līmenī pēc UGS, statistiski nozīmīgas atšķirības netika konstatētas (*Kruskal–Wallis*: $H(2) = 4,511$, $p = 0,105$). Vienlaikus jāņem vērā zemais derīgo gadījumu skaits RVN pēc UGS, īpaši atsevišķās grupās, tādēļ šie rezultāti interpretējami piesardzīgi.

Tālākai analīzei vispārējā kopējā riska līmeņa izmaiņu izvērtēšanai katrā klientu grupā tika izmantots Vilkoksona parakstīto rangū tests, ņemot vērā, ka dati ir ordināli un salīdzinājums tiek veikts starp saistītiem mērījumiem (pirms un pēc UGS). Šī pieeja ļauj noteikt, vai katrā grupā ir notikušas statistiski nozīmīgas izmaiņas kopējā riska līmenī *programmas* gaitā.

12. tabula. *Vispārējā riska līmeņa izmaiņas pirms un pēc UGS dažādās klientu grupās (Vilkoksona parakstīto rangū tests).*

Grupa	Rādītājs	W	z	p	r	
Kopā	Vispārējais RVN (pirms – pēc)	275,0	3,027	< 0,001	0,692	↓
Pabeigušie	Vispārējais RVN (pirms – pēc)	120,0	3,408	< 0,001	1,000	↓

Grupa	Rādītājs	W	z	p	r	
Atskaitītie	Vispārējais RVN (pirms – pēc)	9,0	0,405	0,766	0,200	↓
Neiesaistītie	Vispārējais RVN (pirms – pēc)	9,0	0,405	0,766	0,200	↓

Piezīme: W – Vilkoksona parakstīto rangū testa statistikas vērtība; z – standartizētā testa statistikas vērtība; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); r – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts); ↓ – riska līmeņa samazinājums ņemot vērā vidējo rādītāju (M). Analīzē salīdzināti viena un tā paša klienta riska līmeņi pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā).

Kopējā izlasē tika konstatētas statistiski nozīmīgas izmaiņas vispārējā riska līmenī pirms un pēc UGS ($W = 275,0$, $z = 3,027$, $p < 0,001$, $r = 0,692$), kas norāda uz izteiktu riska līmeņa samazināšanās tendenci pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā). Līdzīga aina vērojama pabeigušo klientu grupā, kur izmaiņas bija statistiski nozīmīgas ($W = 120,0$, $z = 3,408$, $p < 0,001$, $r = 1,000$), t. i., pēc UGS riska līmenis šajā grupā kopumā tika vērtēts zemāks nekā pirms UGS. Savukārt atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās statistiski nozīmīgas izmaiņas netika konstatētas (abās grupās: $W = 9,0$, $z = 0,405$, $p = 0,766$, $r = 0,200$). Vienlaikus jāņem vērā, ka pēcmērījumā atskaitīto un neiesaistīto grupās bija krasi samazināts derīgo gadījumu skaits, tādēļ šo grupu pirms–pēc salīdzinājumu rezultāti interpretējami piesardzīgi; plašākā datu apjomā konstatētās tendences varētu tikt precizētas.

Tālāk analīze tika paplašināta, izvērtējot vispārējā dinamiskā riska līmeņa rādītājus, jo tie atspoguļo maināmos (dinamiskos) riska faktorus, kurus tieši iespējams ietekmēt PP ietvaros. Attiecīgi tika veikta gan aprakstošā analīze, gan starpgrupu salīdzinājumi (Kruskal–Wallis tests), gan izmaiņu analīze katrā klientu grupā pirms un pēc UGS (Vilkoksona parakstīto rangū tests), lai vispusīgi izvērtētu iespējamās izmaiņas dinamiskajos riska faktoros.

13. tabulā apkopota vispārējā dinamiskā riska līmeņa aprakstošā statistika pirms un pēc UGS kopējā izlasē, kā arī atsevišķi pabeigušo, atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās. Pirms UGS derīgo gadījumu skaits bija salīdzinoši augsts visās grupās (kopā $n = 164$), savukārt pēc UGS novērojams būtisks derīgo gadījumu skaita samazinājums (kopā $n = 60$), īpaši atskaitīto ($n = 14$) un neiesaistīto ($n = 8$) klientu grupās.

13. tabula. *Vispārējā dinamiskā riska līmeņa aprakstošā statistika pirms un pēc UGS.*

	Dinamiskais riska līmenis pirms UGS				Dinamiskais riska līmenis pēc UGS			
	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Neiesaistītie	Kopā	Pabeigušie	Atskaitītie	Neiesaistītie
n	164	39	57	68	60	38	14	8
Trūkst.	34	14	15	5	138	15	58	65
Me	3	3	3	3	2	2	3	3
M	3,07	2,85	3,07	3,21	2,35	2,03	3	2,75
SD	0,862	0,812	0,821	0,907	1,087	1	1,04	1,04
Min	1	1	1	2	1	1	1	1
Max	5	5	5	5	5	5	5	4

Piezīme: n – gadījumu skaits grupā (Valid); Trūkst. – trūkstošie dati (Missing); M – vidējais (Mean); SD – standartnovirze (Std. Deviation); Min – minimums; Max – maksimums.

Pirms UGS dinamiskā riska mediāna visās grupās bija vienāda ($Me = 3$), un vidējās vērtības svārstījās no 2,85 pabeigušo grupā līdz 3,21 neiesaistīto grupā. Pēc UGS kopējā izlasē mediāna samazinājās līdz 2, savukārt grupu līmenī mediāna pabeigušo grupā bija 2, bet atskaitīto un neiesaistīto grupā saglabājās 3. Vidējās vērtības pēc UGS bija zemākas kopējā izlasē ($M = 2,35$) un pabeigušo grupā ($M = 2,03$), kamēr atskaitīto ($M = 3,00$) un neiesaistīto ($M = 2,75$) grupās dinamiskā riska līmenis saglabājās augstāks.

Standartnovirzes pēc UGS bija lielākas nekā pirms UGS (SD no 1,00 līdz 1,087), kas norāda uz lielāku individuālo rādītāju izkliedi pēcmērījumā. Vienlaikus jāņem vērā, ka krasi samazinātais derīgo gadījumu skaits pēc UGS, īpaši atskaitīto un neiesaistīto grupās, ierobežo šo grupu rādītāju

salīdzināmību un vispārināmību, tādēļ dinamiskā riska līmeņa izmaiņas pēc UGS šajās grupās interpretējamas piesardzīgi un galvenokārt aprakstošā līmenī.

Pirms UGS dinamiskā riska rādītājs tika salīdzināts starp visām trim pētījuma grupām (sk. 4. pielikuma 3. tab.). Pabeigušo grupā rādītāja vidējā vērtība bija zemāka ($M = 2,846$, $SD = 0,812$) nekā atskaitīto ($M = 3,070$, $SD = 0,821$) un neiesaistīto grupā ($M = 3,206$, $SD = 0,907$), tomēr statistiski nozīmīgas atšķirības starp trim grupām netika konstatētas (*Kruskal–Wallis*: $H(2) = 3,326$, $p = 0,190$). Arī Dunna pāru salīdzinājumos statistiski nozīmīgas atšķirības netika iegūtas (visos salīdzinājumos $p > 0,05$), un pēc daudzkārtējo salīdzinājumu korekcijas (Bonferoni) pāru atšķirības saglabājās nenoizīmīgas.

Pēc UGS dinamiskā riska rādītājs tika analizēts tajās pašās klientu grupās (sk. 4. pielikuma 3. tab.), taču ar ievērojami mazāku derīgo gadījumu skaitu (pabeigušie $n = 38$, atskaitītie $n = 14$, neiesaistītie $n = 8$). Zemākā vidējā vērtība saglabājās pabeigušo grupā ($M = 2,026$, $SD = 1,000$), bet augstākā — atskaitīto grupā ($M = 3,000$, $SD = 1,038$) un neiesaistīto grupā $M = 2,750$ ($SD = 1,035$). Tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības starp trim grupām (*Kruskal–Wallis*: $H(2) = 9,853$, $p = 0,007$). Dunna post-hoc salīdzinājumi liecināja, ka pabeigušie klienti statistiski nozīmīgi atšķīrās no atskaitītajiem ($p = 0,004$; pēc korekcijas $p_{Bonf} = 0,012$), savukārt atšķirības starp pabeigušajiem un neiesaistītajiem ($p = 0,068$) un starp atskaitītajiem un neiesaistītajiem ($p = 0,665$) nebija statistiski nozīmīgas. Vienlaikus jāņem vērā, ka pēcmērījumā atskaitīto un neiesaistīto grupās derīgo gadījumu skaits bija ļoti mazs, tādēļ pēc UGS grupu salīdzinājumu rezultāti interpretējami piesardzīgi.

Tālākai analīzei vispārējā dinamiskā riska līmeņa izmaiņu izvērtēšanai katras grupas ietvaros tika izmantots Vilkoksona parakstīto rangū tests.

14. tabula. *Vispārējā dinamiskā riska līmeņa izmaiņas pirms un pēc UGS dažādās klientu grupās (Vilkoksona parakstīto rangū tests).*

Grupa	Rādītājs	<i>W</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	
Kopā	Dinamiskais risks (pirms – pēc)	342,0	2,692	0,005	0,572	↓
Pabeigušie	Dinamiskais risks (pirms – pēc)	164,0	3,419	< 0,001	0,918	↓
Atskaitītie	Dinamiskais risks (pirms – pēc)	7,5	-0,629	0,589	-0,286	↓
Neiesaistītie	Dinamiskais risks (pirms – pēc)	10,0	0,674	0,572	0,333	↓

Piezīme: *W* – Vilkoksona parakstīto rangū testa statistikas vērtība; *z* – standartizētā testa statistikas vērtība; *p* – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *r* – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts); ↓ – riska līmeņa samazinājums ņemot vērā vidējo rādītāju (*M*). Analīzē salīdzināti viena un tā paša klienta riska līmeņi pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā).

Kopējā izlasē tika konstatētas statistiski nozīmīgas izmaiņas dinamiskā riska līmenī pirms–pēc UGS ($W = 342,0$, $z = 2,692$, $p = 0,005$, $r = 0,572$), kas norāda uz izteiktu (liela efekta) riska līmeņa izmaiņu tendenci. Pabeigušo klientu grupā izmaiņas bija izteiktākas un statistiski nozīmīgas ($W = 164,0$, $z = 3,419$, $p < 0,001$, $r = 0,918$). Savukārt atskaitīto ($W = 7,5$, $z = -0,629$, $p = 0,589$, $r = -0,286$) un neiesaistīto klientu grupās ($W = 10,0$, $z = 0,674$, $p = 0,572$, $r = 0,333$) statistiski nozīmīgas dinamiskā riska izmaiņas netika konstatētas. Vienlaikus jāņem vērā, ka pēcmērījumā atskaitīto un neiesaistīto grupās bija krasi samazināts derīgo gadījumu skaits, tādēļ šo grupu pirms–pēc salīdzinājumu rezultāti interpretējami piesardzīgi.

Lai detalizētāk izvērtētu dinamiskā riska faktoru izmaiņas UGS īstenošanas kontekstā, nākamajā solī tika analizētas atsevišķu dinamisko riska faktoru pirms–pēc izmaiņas. Analīze veikta klientiem ar pieejamiem atbilstošajiem dinamiskā riska faktoru novērtējumiem pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punkta). Detalizēts dinamisko riska faktoru sadalījums, vidējo vērtību izmaiņas pirms un pēc UGS, kā arī pilni pirms–pēc salīdzinājumu rezultāti katram dinamiskajam riska faktoram sniegti 4. pielikuma 4.–8. tabulā.

15. tabula. *Dinamisko riska faktoru izmaiņas pirms un pēc UGS klientu grupās (Vilkoksona parakstīto rangu tests).*

Dinamiskie riska faktori	Pabeigušie			Atskaitītie			Neiesaistītie		
	<i>p</i>	<i>r</i>		<i>p</i>	<i>r</i>		<i>p</i>	<i>r</i>	
Nozīmīgas sociālās ietekmes	0,013	0,800	↓	0,530	-0,250	↑	0,346	-1,000	↑
Stāvoklis ģimenē	0,777	0,143	↓	0,484	0,333	↓	0,773	0,333	↓
Dzīves vieta, sociālā vide	0,424	0,500	↓	0,149	1,000	↓	0,233	0,600	↓
Brīvais laiks un atpūta	0,020	0,625	↓	0,346	1,000	↓	0,346	-1,000	↓
Atkarības problēmas	0,005	1,000	↓	1,000	0,000	↓	0,037	1,000	↓
Zināšanas un prasmes	0,182	0,500	↓	1,000	0,000	↓	1,000	0,000	↓
Nodarbinātība	0,492	0,267	↓	0,766	0,200	↓	0,346	-1,000	↑
Finanšu vadība	0,025	0,800	↓	0,572	-0,333	↑	0,346	1,000	↓
Impulsivitāte	< 0,001	0,882	↓	0,129	-0,667	↑	0,766	-0,200	↓
Problēmu risināšanas prasmes	0,059	0,636	↓	0,530	-0,250	↑	0,149	-1,000	↑
Antisociālas attieksmes	0,005	0,750	↓	0,424	-0,500	↑	1,000	0,000	↓
Sadarbība ar uzraudzību	0,145	0,455	↓	0,031	-1,000	↑	0,374	-0,429	↑

Piezīme: *W* – Vilkoksona parakstīto rangu testa statistikas vērtība; *z* – standartizētā testa statistikas vērtība; *p* – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *r* – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts).; ↓ – riska līmeņa samazinājums; ↑ – riska līmeņa palielinājums. Analīzē salīdzināti viena un tā paša klienta vispārējā RVN dinamiskā riska faktori pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā).

Pabeigušo klientu grupā vairākos dinamiskajos riska faktoros tika konstatētas statistiski nozīmīgas izmaiņas, kas visos gadījumos norāda uz riska līmeņa samazināšanos pēc UGS. Statistiski nozīmīgas izmaiņas konstatētas faktoros Nozīmīgas sociālās ietekmes ($p = 0,013$; $r = 0,800$), Brīvais laiks un atpūta ($p = 0,020$; $r = 0,625$), Atkarības problēmas ($p = 0,005$; $r = 1,000$), Finanšu vadība ($p = 0,025$; $r = 0,800$), Impulsivitāte ($p < 0,001$; $r = 0,882$) un Antisociālās attieksmes ($p = 0,005$; $r = 0,750$). Šo faktoru izmaiņas raksturo vidēji lieli līdz lieli efekta lielumi, kas liecina par izteiktām pozitīvām izmaiņām šajā klientu grupā. Pārējos dinamiskajos riska faktoros pabeigušo grupā statistiski nozīmīgas izmaiņas netika konstatētas.

Atskaitīto klientu grupā dinamisko riska faktoru izmaiņas lielākoties nebija statistiski nozīmīgas. Statistiski nozīmīga izmaiņa konstatēta tikai faktorā Sadarbība ar uzraudzību ($p = 0,031$; $r = -1,000$), kas norāda uz riska līmeņa pieaugumu pēc UGS. Pārējos faktoros novērotās izmaiņas statistisko nozīmību nesasniedza, un efekta lielumi bija nelieli vai nenozīmīgi.

Neiesaistīto klientu grupā statistiski nozīmīga izmaiņa tika konstatēta tikai faktorā Atkarības problēmas ($p = 0,037$; $r = 1,000$), kas norāda uz riska līmeņa samazināšanos. Pārējos dinamiskajos riska faktoros statistiski nozīmīgas izmaiņas netika konstatētas, un vairumā gadījumu efekta lielumi bija nelieli vai vidēji, bez konsekventas izmaiņu tendences.

Vienlaikus jāņem vērā, ka atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās pēc UGS bija krasi samazināts derīgo gadījumu skaits, tādēļ šo grupu pirms–pēc salīdzinājumu rezultāti interpretējami piesardzīgi un galvenokārt aprakstošā līmenī.

3.4. Recidīva rādītāji dažādos novērošanas periodos

Lai izvērtētu UGS ietekmi uz klientu turpmāko NN veikšanu, tika analizēti recidīva rādītāji dažādos novērošanas periodos pēc UGS uzsākšanas un pabeigšanas (vai tai ekvivalentā laika punktā). Recidīvs pētījumā definēts kā jauns NN, par kuru stājies spēkā notiesājošs nolēmums, un recidīva biežums tika analizēts kā dihotoms rādītājs (ir/nav recidīvs).

Lai sniegtu vispārīgu priekšstatu par recidīva biežumu dažādos novērošanas periodos, 16. tabulā attēlots klientu ar recidīvu īpatsvars (%) UGS klientu grupās. Analīzē katram novērošanas periodam tika iekļauti tikai tie gadījumi, kuriem bija pieejams pilns novērošanas

periods, savukārt trūkstotie dati atspoguļoti 6. pielikuma 1. tabulā (izslēgšanas kritēriji un tolerances sliedzēti detalizēti aprakstīti metodoloģijas sadaļā).

16. tabula. *Recidīva biežums (%) dažādos novērošanas periodos UGS dažādās klientu grupās.*

	270 dienas no UGS uzsākšanas	30 dienas pēc UGS	180 dienas pēc UGS	365 dienas pēc UGS	731 diena pēc UGS	1096 dienas pēc UGS
Kopā	26,9	5,8	19,1	31,4	43	52,2
Pabeigušie	9,6	0	11,6	13,14	20	44
Atskaitītie	33,8	8,6	17,5	33,3	49	51,5
Neiesaistītie	35,2	7,5	26,8	44	55,8	58,8

Piezīme: Tabulā attēlots recidīva biežums (% klientu ar recidīvu) attiecīgajos novērošanas periodos. Recidīvs definēts kā jauns NN, par kuru stājies spēkā notiesājošs nolēmums Soda reģistra datos. Analīzē katram laika periodam iekļauti tikai tie gadījumi, kuros bija nodrošināts pilns novērošanas periods.

Kopējā izlasē recidīva īpatsvars bija salīdzinoši zems 30 dienu periodā pēc UGS (5,8%), bet tas pakāpeniski pieauga, pieaugot novērošanas perioda ilgumam, sasniedzot 52,2% 1096 dienas pēc UGS. Līdzīga pieaugoša tendence novērojama visās klientu grupās, tomēr recidīva biežums starp grupām būtiski atšķiras.

Pabeigušo klientu grupā recidīva biežums bija viszemākais visos analizētajos periodos. 30 dienu periodā pēc UGS recidīva gadījumi netika konstatēti (0%), bet arī turpmākajos periodos recidīva īpatsvars saglabājās zemāks nekā pārējās grupās (piem., 11,6% 180 dienas pēc UGS un 44,4% pēc 1096 dienām).

Atskaitīto klientu grupā recidīva biežums bija ievērojami augstāks. Jau 270 dienu periodā no UGS uzsākšanas recidīvs tika konstatēts 33,8% klientu, bet ilgākā termiņā tas pieauga līdz 51,5% pēc 1096 dienām. Neiesaistīto klientu grupā recidīva biežums bija līdzīgs vai augstāks nekā atskaitīto grupā, sasniedzot 55,8% pēc 731 dienām un 58,8% pēc 1096 dienām pēc UGS.

Kopumā rezultāti liecina, ka pabeigušie UGS klienti visos novērošanas periodos demonstrēja zemāku recidīva īpatsvaru, savukārt atskaitītajiem un neiesaistītajiem klientiem recidīvs tika konstatēts biežāk, īpaši ilgākos novērošanas periodos.

Lai izvērtētu, vai recidīva biežums atšķiras starp klientu grupām dažādos novērošanas periodos, tika veikta Pīrsona hī-kvadrāta (χ^2) analīze. Novērošanas periods 30 dienas pēc UGS netika iekļauts turpmākajā salīdzinošajā analīzē, jo šajā periodā kontingenču tabulas atsevišķajās šūnās sagaidāmais biežums (*expected count*) bija mazāks par 5, kas neatbilda hī-kvadrāta testa pieņēmumiem.

17. tabula. *Recidīva biežuma atšķirības starp UGS klientu grupām dažādos novērošanas periodos (χ^2 analīze).*

Recidīva laika periods	Pabeigušie, %	Atskaitītie, %	Neiesaistītie, %	Statistiskās analīzes rezultāti
270 dienas no UGS uzsākšanas	10,9	47,8	41,3	$\chi^2(2) = 11,380$, p = 0,003 Cramer's V = 0,258
180 dienas pēc UGS	16,1	35,5	48,4	$\chi^2(2) = 3,799$, p = 0,150 Cramer's V = 0,153
365 dienas pēc UGS	12,5	41,7	45,8	$\chi^2(2) = 9,870$, p = 0,007 Cramer's V = 0,254
731 diena pēc UGS	12,7	43,6	43,6	$\chi^2(2) = 11,126$, p = 0,004 Cramer's V = 0,296
1096 dienas pēc UGS	22,9	35,4	41,7	$\chi^2(2) = 1,278$, p = 0,528 Cramer's V = 0,118

Piezīme: Tabulā norādīti recidīva biežumu procenti klientu grupu ietvaros (%). χ^2 – Pīrsona hī-kvadrāta statistikas vērtība; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja p < 0,05); Cramer's V – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts).

Analizējot novērošanas periodus, tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības recidīva biežumā starp klientu grupām vairākos laika periodos. 270 dienas no UGS uzsākšanas periodā recidīva biežums būtiski atšķīrās starp grupām ($\chi^2(2) = 11,380$, $p = 0,003$, *Cramer's V* = 0,258), pabeigušo klientu grupā uzrādot zemāku recidīva īpatsvaru (10,9%) salīdzinājumā ar atskaitītajiem (47,8%) un neiesaistītajiem (41,3%) klientiem. Statistiski nozīmīgas atšķirības konstatētas arī 365 dienas pēc UGS ($\chi^2(2) = 9,870$, $p = 0,007$, *Cramer's V* = 0,254) un 731 dienu periodā pēc UGS ($\chi^2(2) = 11,126$, $p = 0,004$, *Cramer's V* = 0,296), kur pabeigušo klientu grupā recidīva biežums saglabājās zemāks nekā pārējās grupās. Efekta lielumi liecina par nelielu līdz vidēju saistības stiprumu.

Lai precizētu, kuras klientu grupas un rezultātu kombinācijas visvairāk veidoja konstatētās atšķirības recidīva biežumā, tika analizēti koriģētie standartizētie atlikumi (skat. 5. pielikuma 2.-4. tab.).

Analīzē tika konstatēts, ka pabeigušo klientu grupā visos analizētajos laika posmos – 270 dienas no UGS uzsākšanas, kā arī 365 un 731 dienu periodā pēc UGS – recidīva gadījumu skaits bija būtiski mazāks nekā sagaidāms, savukārt recidīva neesamība šajā grupā bija būtiski izteiktāka nekā paredzēja sagaidāmās vērtības (standartizētie atlikumi attiecīgi no -2,903 līdz -3,369 recidīvam un no +2,903 līdz +3,369 recidīva neesamībai). Tajos pašos periodos neiesaistīto klientu grupā tika konstatēta pretēja tendence – recidīva gadījumu skaits pārsniedza sagaidāmo, kas 365 un 731 dienu periodos sasniedza statistiskās nozīmības robežu (standartizētie atlikumi +2,345 un +2,035). Savukārt atskaitīto klientu grupā recidīva gadījumu skaits lielākajā daļā analizēto periodu bija lielāks nekā pabeigušo grupā, tomēr koriģēto standartizēto atlikumu absolūtās vērtības nepārsniedza noteikto statistiskās nozīmības sliekšni. Kopumā koriģēto atlikumu analīze liecina par konsekventi zemāku recidīva biežumu pabeigušo klientu grupā, īpaši ilgākos novērošanas periodos, salīdzinājumā ar atskaitītajiem un neiesaistītajiem klientiem.

Lai analizētu laiku līdz recidīvam UGS klientu grupās, tika veikta Kaplana–Meiera izdzīvošanas analīze, salīdzinot pabeigušo, atskaitīto un neiesaistīto klientu grupas vairākos novērošanas periodos (sk. 5. pielikuma 5.-7. tab. un 1.-3. att.). Analīzē izdzīvošanas notikums tika definēts kā recidīva iestāšanās, savukārt izdzīvošanas varbūtība – kā laiks bez recidīva pēc UGS uzsākšanas vai pabeigšanas. Grupētās izdzīvošanas līknes tika salīdzinātas, izmantojot log-rank (*Mantel–Haenszel*) testu.

Visās trijās analīzēs tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības izdzīvošanas līknēs starp klientu grupām, norādot uz atšķirīgu recidīva risku laika gaitā. Analīzē, kur laiks līdz recidīvam mērīts 270 dienās no UGS uzsākšanas, log-rank tests uzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības starp grupām ($\chi^2(2) = 11,113$, $p = 0,004$). Pabeigušo klientu grupā konstatēts mazāks recidīva gadījumu skaits (5 notikumi no 52 klientiem) un ilgāks vidējais recidīvbrīvais periods (*restricted mean* = 258,6 dienas), salīdzinot ar atskaitītajiem (22 notikumi; 219,6 dienas) un neiesaistītajiem klientiem (19 notikumi; 210,9 dienas).

Analīzē, kur laiks līdz recidīvam tika vērtēts 365 dienās no UGS pabeigšanas, tika konstatētas līdzīgas atšķirības ($\chi^2(2) = 9,883$, $p = 0,007$). Arī šajā gadījumā pabeigušo klientu grupā recidīvs iestājās retāk (6 notikumi no 43 klientiem), un recidīvbrīvais periods bija ilgāks (*restricted mean* = 337,3 dienas), savukārt atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās recidīvs tika konstatēts biežāk un agrāk (attiecīgi 293,3 un 263,0 dienas).

Trešajā analīzē, kur laiks līdz recidīvam tika aplūkots 731 dienām pēc UGS pabeigšanas, saglabājās tā pati tendence: izdzīvošanas līknes starp grupām atšķīrās statistiski nozīmīgi ($\chi^2(2) = 10,548$, $p = 0,005$). Pabeigušo klientu grupai raksturīgs visilgākais recidīvbrīvais periods (*restricted mean* = 641,3 dienas), savukārt atskaitītajiem (506,7 dienas) un neiesaistītajiem (451,4 dienas) recidīvs vidēji iestājās ātrāk.

Lai izvērtētu, vai recidīva atšķirības starp UGS klientu grupām saglabājas arī pēc individuālo faktoru kontroles dažādos novērošanas periodos, tika veiktas binārās loģistiskās regresijas analīzes,

kurās recidīvs tika izmantots kā atkarīgais mainīgais 270 dienu periodā pēc UGS uzsākšanas, 365 un 731 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas. Modelī kā neatkarīgie mainīgie tika iekļauta UGS klientu grupa, vecums un sākotnējais vispārējais riska līmenis (skat. 5. pielikuma 8.-10. tab.).

Lai izvērtētu, kuri faktori ir saistīti ar paaugstinātām recidīva izredzēm, vairākos novērošanas periodos tika veikta binārā loģistiskā regresija, katrā periodā izmantojot vienādu prediktoru kopumu: vecumu, vispārējo riska līmeni pirms UGS un UGS klientu grupu (atsauces kategorija – pabeigušie; atkarīgais mainīgais: recidīvs = 1). Visos analizētajos periodos modelis bija statistiski nozīmīgs un uzlaboja atbilstību datiem salīdzinājumā ar nulles modeli: 270 dienu periodā ($\Delta\chi^2 = 28,515$, $p < 0,001$), 365 dienu periodā ($\Delta\chi^2 = 15,548$, $p = 0,004$) un 731 dienu periodā ($\Delta\chi^2 = 15,943$, $p = 0,003$). Rezultāti konsekventi parādīja, ka, salīdzinājumā ar pabeigušajiem, atskaitītajiem un neiesaistītajiem klientiem recidīva izredzes bija būtiski augstākas visos periodos: 270 dienās (atskaitītie $OR = 7,539$, $p = 0,016$; neiesaistītie $OR = 10,289$, $p = 0,005$), 365 dienās (atskaitītie $OR = 4,486$, $p = 0,029$; neiesaistītie $OR = 6,224$, $p = 0,008$) un 731 dienās (atskaitītie $OR = 5,022$, $p = 0,008$; neiesaistītie $OR = 5,519$, $p = 0,005$). Papildus tam vispārējais riska līmenis pirms UGS bija saistīts ar paaugstinātām recidīva izredzēm īsākos periodos (270 dienās $OR = 3,001$, $p < 0,001$; 365 dienās $OR = 1,771$, $p = 0,040$), savukārt 731 dienu periodā tas uzrādīja robežnozīmīgu tendenci ($OR = 1,741$, $p = 0,060$). Vecums bija statistiski nozīmīgs recidīva prognozētājs tikai 270 dienu periodā ($OR = 1,234$, $p = 0,030$), bet 365 un 731 dienu periodā vecuma ietekme netika konstatēta ($p > 0,05$). Kopumā modeļi liecina, ka programmas nepabeigšana (atskaitīšana) un neiesaistīšanās ir saistīta ar augstāku recidīva risku salīdzinājumā ar pabeigšanu, un šo saistību pilnībā neizskaidro tikai vecums vai sākotnējais vispārējais riska līmenis.

4. Diskusija

4.1. Atšķirības starp UGS klientiem programmas norises un līdzdalības rādītājos

Analizējot klientus, kuri uzsāka UGS, redzams, ka programmas pabeigšana nav būtiski saistīta ar vecumu, gaidīšanas laiku vai programmas īstenošanas ilgumu. Tas liecina, ka šie faktori paši par sevi nav izšķiroši klientu noturēšanā programmā, un lielāka nozīme var būt ar klienta motivāciju un kriminogēnajām vajadzībām saistītiem aspektiem. Vienlaikus lielā gaidīšanas laika variabilitāte un datu asimetrija norāda uz nevienmērīgu programmas pieejamību, kas potenciāli var ietekmēt klientu iesaisti, lai gan šajā pētījumā tieša saistība ar pabeigšanu netika konstatēta.

Netika konstatēta arī statistiski nozīmīga saistība starp programmas pabeigšanu un tādiem organizatoriskiem faktoriem kā programmas īstenošanas valoda vai klienta iepazīstināšana ar grafiku. Tas norāda, ka programmas norises strukturālie aspekti šajā pētījumā nav bijuši izšķirošie dalības iznākumā. Arī loģistiskās regresijas rezultāti apstiprina, ka neviens no analizētajiem demogrāfiskajiem vai strukturālajiem rādītājiem individuāli būtiski neprognozē programmas pabeigšanu, lai gan augstāks riska līmenis uzrāda tendenci būt saistīts ar lielāku atskaitīšanas iespējamību. Kopumā tas liecina, ka programmas pabeigšanu ietekmē vairāku savstarpēji saistītu faktoru kopums.

Vienlaikus starp klientu grupām novērojamas zināmas atšķirības sākotnējā raksturojumā. Atskaitīto klientu vidū biežāk sastopami NN pret īpašumu un augstāks sākotnējais vispārējais riska līmenis, kas var liecināt par sarežģītāku kriminogēno vajadzību profilu. Tas atbilst RNR riska principam – augstāka riska klientiem var būt nepieciešama intensīvāka un individualizētāka pieeja (Bonta & Andrews, 2017). Tomēr nelieli efekta lielumi norāda, ka šīs atšķirības nav izteikti spēcīgas un pašas par sevi pilnībā neizskaidro programmas iznākumu.

Nozīmīgākās atšķirības starp klientu grupām atklājas tieši līdzdalības rādītājos. Programmas nepabeigšana galvenokārt saistīta ar klientu līdzdalības problēmām, jo biežākais atskaitīšanas iemesls bija nodarbību neapmeklēšana. Lielais kavēto nodarbību skaits un tā izteiktā variabilitāte norāda uz būtiskām individuālām atšķirībām klientu motivācijā, pašregulācijas prasmēs un spējā ilgstoši iesaistīties strukturētā programmā.

Atskaitīšanas gadījumu koncentrēšanās programmas sākuma un vidus posmos liecina, ka tieši šajā periodā klienti saskaras ar lielākajām grūtībām adaptēties programmas prasībām. Tas var būt saistīts ar nepieciešamību mainīt ierastos uzvedības modeļus, pieņemt strukturētu darba formātu un aktīvi reflektēt par savu uzvedību. Savukārt salīdzinoši retā atskaitīšana programmas noslēguma posmā norāda, ka klienti, kuri ir spējuši noturēties līdz vēlākajiem posmiem, visticamāk ir jau adaptējušies programmas procesam un ar lielāku varbūtību to pabeidz. Papildus jāņem vērā, ka ar ārējiem faktoriem saistīti atskaitīšanas iemesli tika konstatēti reti, kas ļauj secināt, ka atskaitīšana no programmas lielākoties saistīta ar paša klienta līdzdalību, nevis ārējiem apstākļiem.

Starpnovērtējumu analīze kopumā neuzrāda būtiskas izmaiņas lielākajā daļā uzvedības un attieksmju rādītājos, kas var liecināt par relatīvi stabilu klientu funkcionēšanas līmeni programmas laikā vai arī novērtēšanas instrumenta ierobežoto jutīgumu. Tomēr vairākos ar motivāciju, atbildības izpratni un praktisku prasmju pielietošanu saistītos rādītājos konstatētas statistiski nozīmīgas izmaiņas, turklāt ar tendenci uz zemākiem (negatīvākiem) novērtējumiem programmas gaitā. Šo tendenci var interpretēt kā pāreju no sākotnēji augstāka, iespējams, mazāk kritiska novērtējuma uz reālistiskāku izpratni par uzvedības maiņas sarežģītību, kas atbilst kognitīvi biheiviorālajai pieejai.

Nozīmīgi ir arī rezultāti par programmas piemērotību. Pabeigušo klientu grupā UGS visos gadījumos tika vērtēta kā atbilstoša klienta kriminogēnajām vajadzībām, intelekta līmenim un izmantotajām metodēm, savukārt atskaitīto klientu grupā biežāk tika konstatēta neatbilstība šajos

aspektos. Tas norāda, ka programmas un klienta individuālo vajadzību saskaņa var būt būtisks priekšnoteikums veiksmīgai līdzdalībai un programmas pabeigšanai.

Kopumā secināms, ka atšķirības starp UGS pabeigušajiem un atskaitītajiem klientiem programmas norises un līdzdalības rādītājos galvenokārt izpaužas klientu iesaistes kvalitātē, spējā noturēties programmā un programmas piemērotībā klienta vajadzībām, nevis demogrāfiskajos vai organizatoriskajos faktoros. Tas atbild uz pētījuma jautājumu, norādot, ka būtiskākās atšķirības starp klientu grupām saistītas ar līdzdalības intensitāti un kvalitāti, kas ir centrāls faktors programmas norises un iznākuma kontekstā.

4.2. Riska un vajadzību rādītāju izmaiņas un atšķirības starp klientu grupām

Riska un vajadzību novērtējuma rezultāti kopumā norāda uz labvēlīgākām izmaiņām tieši UGS pabeigušo klientu grupā. Šajā grupā gan kopējais, gan dinamiskais riska līmenis pēc programmas samazinājās statistiski nozīmīgi, savukārt atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās būtiskas izmaiņas lielākoties netika konstatētas. Tas ļauj pieņemt, ka pozitīvas izmaiņas riska profilā galvenokārt raksturīgas tiem klientiem, kuri programmu pabeidz pilnā apjomā, un ka pilnvērtīga iesaiste programmā ir būtisks priekšnoteikums šādu izmaiņu sasniegšanai.

Īpaši nozīmīgi, ka pabeigušo klientu grupā statistiski nozīmīgas izmaiņas konstatētas vairākos dinamiskajos riska faktoros, piemēram, sociālajās ietekmēs, impulsivitātē, antisociālajās attieksmēs, kā arī brīvā laika izmantošanā, finanšu vadībā un atkarību problēmās. Šie faktori cieši sasaucas ar UGS programmas saturu, kas vērsts uz uzvedības, attieksmju un pašregulācijas prasmju attīstīšanu, kā arī prosociālu lēmumu pieņemšanu. Līdz ar to iegūtie rezultāti saskan ar programmas teorētisko pamatojumu un sniedz atbalstu pieņēmumam, ka UGS var veicināt izmaiņas tieši tajās jomās, kuras ir būtiskas atkārtota NN riska mazināšanai.

Vienlaikus rezultāti liecina, ka izmaiņas riska un vajadzību rādītājos nav vienmērīgas starp klientu grupām. Pabeigušo klientu grupā novērotas konsekventas un statistiski nozīmīgas izmaiņas, kamēr atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās izmaiņas bija nenozīmīgas vai nekonsekventas. Tas norāda uz atšķirīgu izmaiņu dinamiku atkarībā no klienta iesaistes programmas procesā un uzsver līdzdalības nozīmi kā būtisku faktoru resocializācijas procesā.

Tomēr šie rezultāti jāinterpretē piesardzīgi. Pētījumā konstatētas arī sākotnējas atšķirības starp klientu grupām – pabeigušo klientu riska līmenis pirms programmas bija nedaudz zemāks nekā atskaitītajiem un neiesaistītajiem, kas var ietekmēt turpmāko izmaiņu apjomu. Papildus jāņem vērā, ka RVN veikšanas laiks nebija tieši piesaistīts programmas norises periodam, kā arī pēcmērījumā būtiski samazinājās derīgo gadījumu skaits, īpaši atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās, kas ierobežo šo grupu rezultātu salīdzināmību un vispārināmību.

Neskatoties uz minētajiem ierobežojumiem, fakts, ka statistiski nozīmīgas un saturiski mērķtiecīgas izmaiņas konstatētas tieši pabeigušo klientu grupā un galvenokārt dinamiskajos riska faktoros, ļauj secināt, ka programmas pabeigšana ir saistīta ar labvēlīgām izmaiņām klientu riska un vajadzību rādītājos. Kopumā tas norāda, ka UGS efektivitāte visizteiktāk izpaužas tiem klientiem, kuri programmu pabeidz pilnā apjomā.

4.3. Recidīva rādītāji saistībā ar UGS dažādos laika periodos

Recidīva analīze sniedz vienu no būtiskākajiem argumentiem par UGS iespējamo efektivitāti, jo rezultāti konsekventi liecina, ka programmas pabeigšana ir saistīta ar zemākiem recidīva rādītājiem dažādos novērošanas periodos. Pabeigušo klientu grupā recidīva biežums visos analizētajos laika posmos bija zemāks nekā atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās, turklāt šīs atšķirības vairākos periodos bija statistiski nozīmīgas. Šī tendence saglabājās ne tikai aprakstošajā

analīzē, bet arī hī-kvadrāta testos, izdzīvošanas analīzē un loģistiskās regresijas modeļos, kas kopumā norāda uz stabilu un konsekventu saistību starp programmas pabeigšanu un zemāku atkārtotu NN risku.

Īpaši nozīmīgi, ka pabeigušo klientu grupā recidīvs iestājās ne tikai retāk, bet arī vēlāk, kas liecina par ilgāku recidīvbrīvo periodu pēc programmas pabeigšanas. Savukārt atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās recidīva risks bija augstāks un realizējās agrāk, īpaši īsākos novērošanas periodos. Tas ļauj pieņemt, ka pilnvērtīga iesaiste programmā var būt saistīta ne tikai ar kopējo recidīva samazināšanos, bet arī ar ilgstošāku uzvedības stabilizāciju pēc programmas noslēguma.

Loģistiskās regresijas rezultāti papildus pastiprina šo interpretāciju, jo arī pēc vecuma un sākotnējā riska līmeņa kontroles atskaitīto un neiesaistīto klientu recidīva izredzes saglabājās būtiski augstākas nekā pabeigušajiem. Tas norāda, ka novērotās atšķirības recidīvā nav pilnībā skaidrojamas tikai ar klientu sākotnējo riska profilu, bet var būt saistītas ar programmas pabeigšanu un tās iespējamo ietekmi.

Vienlaikus šie rezultāti interpretējami piesardzīgi, ņemot vērā pētījuma metodoloģiskos ierobežojumus. Tā kā grupas nav veidotas ar randomizācijas palīdzību, pastāv iespēja, ka klienti, kuri programmu pabeidza, jau sākotnēji bija motivētāki vai labāk piemēroti šāda veida intervencei. Tomēr konsekventi zemākie recidīva rādītāji dažādos laika periodos kopā ar ilgāku recidīvbrīvo periodu pabeigušo klientu grupā ļauj secināt, ka UGS pabeigšana ir saistīta ar labvēlīgākiem ilgtermiņa iznākumiem un zemāku recidīva risku.

Secinājumi

Pētījuma rezultāti kopumā sniedz pārliecinošas norādes par UGS programmas efektivitāti. Konsekventi visās analizēs konstatēts, ka klientiem, kuri programmu pabeidz, novērojamas labvēlīgākas izmaiņas gan riska un vajadzību rādītājos, gan ilgtermiņa iznākumos, tostarp zemāks un vēlāk iestājošs recidīvs. Tas liecina, ka pilnvērtīga dalība programmā ir saistīta ar pozitīvām pārmaiņām klientu uzvedībā un riska profilā, kas atbilst programmas mērķiem un teorētiskajam pamatojumam.

Vienlaikus rezultāti rāda, ka UGS pabeigšana nav statistiski nozīmīgi saistīta ar demogrāfiskiem vai organizatoriskiem faktoriem, piemēram, vecumu, gaidīšanas laiku, programmas īstenošanas ilgumu, tās valodu vai klienta iepazīstināšanu ar grafiku. Tas norāda, ka programmas norises strukturālie aspekti paši par sevi nav izšķiroši dalības iznākumā. Arī loģistiskās regresijas analīze neuzrādīja nevienu būtisku neatkarīgu prognozētāju programmas pabeigšanai, kas ļauj secināt, ka programmas iznākumu ietekmē vairāku savstarpēji saistītu faktoru kopums.

Starp klientu grupām tomēr konstatētas zināmas atšķirības sākotnējā raksturojumā – atskaitīto klientu vidū biežāk sastopami NN pret īpašumu un augstāks sākotnējais riska līmenis, kas norāda uz sarežģītāku kriminogēno vajadzību profilu. Tomēr šo faktoru ietekme nav izteikti spēcīga, kas liecina, ka tie vieni paši pilnībā neizskaidro programmas iznākumu.

Būtiskākās atšķirības starp klientu grupām atklājas tieši līdzdalības rādītājos. Programmas nepabeigšana galvenokārt saistīta ar zemu iesaisti, īpaši nodarbību neapmeklēšanu. Lielā kavējumu variabilitāte norāda uz individuālām atšķirībām motivācijā un spējā ilgstoši iesaistīties strukturētā procesā. Turklāt atskaitīšana visbiežāk notiek programmas sākuma un vidus posmos, kas liecina, ka tieši šajā periodā klientiem ir lielākās grūtības adaptēties programmas prasībām, savukārt klienti, kuri sasniedz vēlākos posmus, biežāk programmu pabeidz.

Nozīmīga ir arī programmas piemērotība klientam. Pabeigušo klientu grupā programma konsekventi tika vērtēta kā atbilstoša klientu kriminogēnajām vajadzībām, intelekta līmenim un izmantotajām metodēm, kamēr atskaitīto klientu grupā biežāk tika konstatēta neatbilstība. Tas norāda, ka programmas un klienta individuālo vajadzību saskaņa ir būtisks priekšnoteikums veiksmīgai līdzdalībai.

Riska un vajadzību rādītāju analīze parāda, ka statistiski nozīmīgas un konsekventas pozitīvas izmaiņas galvenokārt raksturīgas UGS pabeigušo klientu grupai. Šajā grupā samazinājās gan kopējais, gan dinamiskais riska līmenis, turklāt būtiskas izmaiņas konstatētas vairākos dinamiskajos riska faktoros, piemēram, impulsivitātē, antisociālajās attieksmēs, sociālajās ietekmēs, finanšu vadībā un brīvā laika izmantošanā. Savukārt atskaitīto un neiesaistīto klientu grupās šādas izmaiņas lielākoties netika novērotas.

Recidīva analīze papildus apstiprina šo tendenci, jo pabeigušo klientu grupā recidīva rādītāji visos analizētajos laika periodos bija zemāki, un recidīvs iestājās vēlāk nekā citās grupās. Arī pēc vecuma un sākotnējā riska līmeņa kontroles atskaitītajiem un neiesaistītajiem klientiem saglabājās augstākas recidīva izredzes, kas norāda, ka šīs atšķirības nav pilnībā skaidrojamas tikai ar sākotnējo riska profilu.

Vienlaikus iegūtie rezultāti interpretējami piesardzīgi, ņemot vērā metodoloģiskos ierobežojumus, tostarp datu pieejamības nevienmērību un randomizācijas trūkumu. Tomēr, neskatoties uz šiem ierobežojumiem, var secināt, ka UGS ir potenciāli efektīvs instruments probācijas klientu resocializācijā, jo programmas pabeigšana ir saistīta ar labvēlīgākām izmaiņām riska rādītājos un zemāku recidīva risku.

Izmantoto informatīvo avotu saraksts

- Beck, A. T. (1979). *Cognitive therapy and the emotional disorders*. Penguin.
- Bonta, J. & Andrews, D. A. (2017). *The psychology of criminal conduct* (6th ed). Routledge.
- Duan, W., Wang, Z., Yang, C., & Ke, S. (2024). Are risk-need-responsivity principles golden? A meta-analysis of randomized controlled trials of community correction programs. *Journal of Experimental Criminology*, 20(2), 593-616. doi: 10.1007/s11292-022-09550-w
- Finkelhor, D. (1984). Child sexual abuse. *New York*, 101-15.
- Jakuševa, S., Kauliņa, S., Roķe-Reimate, L., Artihočiņa, M., un Koupa-Jonuša, I. (2022). *Probācijas programmas "Uzmanību! Gatavību! Starts!" kvalitātes novērtējums*. Valsts probācijas dienests. Nepublicēts materiāls.
- Kanestrøm, H., Hernæs, Ø. M., Stallvik, M., Lydersen, S., Skokauskas, N., & Kaasbøll, J. (2025). Do criminogenic needs matter in non-secure settings? Assessing change in dynamic risk factors during therapeutic residential care and the association with prediction and recidivism. *Crime & Delinquency*, 71(13-14), 4018-4041. <https://doi.org/10.1177/00111287251330776>
- Krushas, A., Hamilton, Z., Kigerl, A., & Mei, X. (2024). Finding an answer in time: Assessing change in needs scores on time to recidivism among justice-involved youth. *Journal of Criminal Justice*, 90, 102146. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2023.102146>
- Lussier, L., Kouassi, P. L., & Frechette, J. (2025). Agency, Criminogenic Risk and Needs, and Recidivism: A Prospective Longitudinal Study Including 14,000 Adult Justice-involved Individuals. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 69(13-14), 1978-2006. doi: 10.1177/0306624X251349530
- Ministru kabineta Nr. 107 "Kārtība, kādā Valsts probācijas dienests uzrauga nosacīti notiesātās, nosacīti pirms termiņa no soda izciešanas atbrīvotās, nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotās personas un personas, kurām piemērots pamatsods vai papildsods – probācijas uzraudzība". 24.02.2015. Latvijas Vēstnesis, 44, 17.11.2022. <https://likumi.lv/ta/id/272547>
- Prochaska, J. O., & DiClemente, C. C. (1983). Stages and processes of self-change of smoking: toward an integrative model of change. *Journal of consulting and clinical psychology*, 51(3), 390. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.51.3.390>
- Taylor, E., Zars, J., Tiwari, M., Hansen, J., Schmitt, C., Johnson, E., & Gable, S. (2025). Community reentry program characteristics associated with outcomes over five years for individuals on probation and parole. *Justice, Opportunities, and Rehabilitation*, 64(2), 116-134. doi: 10.1080/10509674.2024.2443899
- Valsts probācijas dienesta likums. 18.12.2003. Latvijas Vēstnesis, 183, 04.12.2024., <https://likumi.lv/ta/id/82551>
- Valsts probācijas dienests. (10. jūnijs, 2020a). *Valsts probācijas dienesta funkcijas*. Valsts probācijas dienests. <https://www.vpd.gov.lv/lv/valsts-probācijas-dienesta-funkcijas>
- Valsts probācijas dienests. (2020c). *Vispārējā un vardarbības riska novērtēšana. Metodiskie ieteikumi*. Valsts probācijas dienests. Nepublicēts materiāls.
- Valsts probācijas dienests. (2024). *Programmas vadītāja rokasgrāmata "Uzmanību! Gatavību! Starts!" Sociālās uzvedības korekcijas probācijas programma jauniešiem (17-25)*. Valsts probācijas dienests. Nepublicēts materiāls.
- Valsts probācijas dienests. (30.12.2020b). *Uzraudzības un probācijas programmu īstenošanas kārtība (konsolidētā versija, iekšējais dokuments)*.
- Zavackis, A. un Cinks, R. (2022). *Probācijas klientu noziedzīgu nodarījumu recidīvs: 2016., 2017. un 2018. gada kohortu salīdzinājums*. Valsts probācijas dienests.

PIELIKUMI

Probācijas programmu klientu starp- un noslēguma novērtējuma apgalvojumi

Starpnovērtējuma apgalvojumi par katru klientu pēc noteikta nodarbību skaita (probācijas programmai “Uzmanību! Gatavību! Starts!” pēc 4., 11., 17., 24. un 30. nodarbības):

- Par klienta līdzdarbošanos grupas nodarbībās:
 1. Ievēroja grupas noteikumus un laika rāmi?
 2. Bija grūtības uztvert/apgūt nodarbības vielu?
 3. Veidoja produktīvas attiecības, sadarbojās ar grupas dalībniekiem?
 4. Aktīvi piedalījās grupas nodarbībās (piemēram, dalījās ar savu viedokli, pieredzi, sniedza atgriezenisko saiti)?
 5. Nodarbībās apgūto atziņu praktizēšana dzīvē (uzdoto mājas darbu pildīšana un citi indikatori)?
- Programmas ietekme uz klientu:
 6. Līdzdalība programmā ir ietekmējusi klienta motivāciju mainīties?
 7. Līdzdalība programmā ir palīdzējusi veidot klienta sociālās prasmes?
 8. Līdzdalība programmā ir palīdzējusi klientam realizēt konkrētas izmaiņas personiskajā dzīvē (kārtu personīgo dzīvi, nodarbinātību, bērnu audzināšanu, iesaistās sabiedriskās aktivitātēs, apmācībās, maina līdzšinējos attiecību modeļus u. c.)?
 9. Līdzdalība programmā ir attīstījusi klienta refleksijas spējas (labāk sevi apzinās un izprot, spēj runāt par savām problēmām un grūtībām, ierauga likumsakarības un attiecina tās uz sevi u. c.)?
 10. Līdzdalība programmā ir palielinājusi klienta izpratni par viņa atbildību viņa izdarītajā noziedzīgajā nodarījumā (radies priekšstats par cietušajiem, apzinās noziedzīga nodarījuma sekas, saskata savu atbildību par izdarītajām darbībām, analizē faktorus, kas veicināja noziedzīga nodarījuma veikšanu u. c.)?

Gala novērtējuma apgalvojumi par probācijas programmas piemērotību katram klientam:

1. Probācijas programma ir piemērota klienta kriminogēnajām vajadzībām;
2. Probācijas programma ir piemērota klienta intelekta līmenim;
3. Grupas darba metode ir piemērota klientam.

Noziedzīgo nodarījumu veidu sadalījums un saistība ar UGS pabeigšanu

1. tabula. Biežāk sastopamo NN veidu sadalījums pētījuma izlasē un saistība ar UGS pabeigšanu.

NN veida grupa	Pabeigušie (%)	Atskaitītie (%)	Statistiskās analīzes rezultāti
NN pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību (224.-256.p.)	45,3	31,9	$\chi^2(1) = 2,315$, $p = 0,128$; Cramer's $V = 0,136$
NN pret īpašumu (175.-189.p.)	26,4	50	$\chi^2(1) = 7,075$, $p = 0,008$; Cramer's $V = 0,238$
NN pret pārvaldības kārtību (269.-288.5.p.)	9,4	15,3	$\chi^2(1) = 0,934$, $p = 0,334$; Cramer's $V = 0,086$

Piezīme: Procentuālais sadalījums aprēķināts katras NN grupas ietvaros. NN – noziedzīgais nodarījums; % - dalījums procentos (*Valid percent*); χ^2 – Pīrsona hī-kvadrāta statistikas vērtība; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); Cramer's V – efekta lieluma rādītājs ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts).

Starpnovērtējuma dinamika UGS norises laikā

1. tabula. UGS starpnovērtējumu analīze piecos laika posmos.

<i>Novērtētais apgalvojums un periods</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Statistiskās analīzes rezultāti</i>
1. Ievēroja grupas noteikumus un laika rāmi				
4. nod.	53	3,7	0,638	$F(4, 208) = 2,114, p = 0,080, \omega^2 = 0,009.$
11./12. nod.	53	3,4	0,772	
17./19. nod.	53	3,5	0,697	
24./26. nod.	53	3,6	0,663	
30./33. nod.	53	3,5	0,639	
2. Bijā grūtības uztvert/apgūt nodarbības vielu				
4. nod.	53	1,8	1,144	$F(4, 208) = 1,265, p = 0,285, \omega^2 = 0,002.$
11./12. nod.	53	1,8	1,122	
17./19. nod.	53	1,8	1,050	
24./26. nod.	53	1,6	0,901	
30./33. nod.	53	1,6	0,840	
3. Veidoja produktīvas attiecības, sadarbojās ar grupas dalībniekiem				
4. nod.	53	3,3	0,972	$F(4, 208) = 0,097, p = 0,983, \omega^2 = 0,000.$
11./12. nod.	53	3,4	0,834	
17./19. nod.	53	3,4	0,857	
24./26. nod.	53	3,4	0,860	
30./33. nod.	53	3,4	0,787	
4. Aktīvi piedalījās grupas nodarbībā				
4. nod.	53	3,4	0,857	$F(4, 208) = 0,335, p = 0,854, \omega^2 = 0,000.$
11./12. nod.	53	3,3	0,868	
17./19. nod.	53	3,3	0,845	
24./26. nod.	53	3,4	0,740	
30./33. nod.	53	3,3	0,788	
5. Nodarbībā apgūto atziņu praktizēšana dzīvē				
4. nod.	53	3,7	1,615	$F(4, 208) = 6,735, p < 0,001, \omega^2 = 0,049.$
11./12. nod.	53	2,8	1,336	
17./19. nod.	53	2,7	1,288	
24./26. nod.	53	3	1,454	
30./33. nod.	53	2,8	1,368	
6. Līdzdalība UGS ir ietekmējusi klienta motivāciju mainīties				
4. nod.	53	3,3	1,793	$F(4, 208) = 10,544, p < 0,001, \omega^2 = 0,107.$
11./12. nod.	53	2,2	1,081	
17./19. nod.	53	2,2	0,914	
24./26. nod.	53	2,3	0,872	
30./33. nod.	53	2,4	0,837	
7. Līdzdalība UGS ir palīdzējusi klientam veidot sociālās prasmes				
4. nod.	53	2,5	1,475	$F(4, 208) = 1,299, p = 0,272, \omega^2 = 0,003.$
11./12. nod.	53	2,3	1,095	
17./19. nod.	53	2,2	0,974	
24./26. nod.	53	2,3	0,898	
30./33. nod.	53	2,5	0,932	
8. Līdzdalība UGS ir palīdzējusi klientam realizēt konkrētas izmaiņas personiskajā dzīvē				
4. nod.	53	2,9	1,869	$F(4, 208) = 2,609, p = 0,037, \omega^2 = 0,019.$
11./12. nod.	53	2,4	1,420	
17./19. nod.	53	2,3	1,215	
24./26. nod.	53	2,4	0,947	
30./33. nod.	53	2,3	0,915	
9. Līdzdalība UGS ir attīstījusi klienta refleksijas spējas				
4. nod.	53	2,5	1,449	$F(4, 208) = 0,788, p = 0,534, \omega^2 = 0,000.$
11./12. nod.	53	2,2	0,998	
17./19. nod.	53	2,2	0,885	
24./26. nod.	53	2,3	0,854	
30./33. nod.	53	2,4	0,814	

<i>Novērtētais apgalvojums un periods</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Statistiskās analīzes rezultāti</i>
10. Līdzdalība UGS ir palielinājusi klienta izpratni par viņa atbildību viņa izdarītajā NN				
4. nod.	53	3,4	1,769	$F(4, 208) = 4,651, p = 0,001, \omega^2 = 0,042.$
11./12. nod.	53	2,8	1,645	
17./19. nod.	53	2,9	1,545	
24./26. nod.	53	2,5	0,912	
30./33. nod.	53	2,5	0,846	

Piezīme: *N* – gadījumu skaits analīzē; *M* – vidējā vērtība (*Mean*); *SD* – standartnovirze (*Std. Deviation*). Visi rādītāji novērtēti piecos programmas norises posmos (4.; 11./12.; 17./19.; 24./26.; 30./33. nodarbība), iekļaujot tikai klientus, par kuriem novērtējumi bija pieejami visos laika punktos (*N* = 53). Izmaiņu izvērtēšanai izmantota atkārtotu mērījumu dispersijas analīze (*Repeated Measures ANOVA*). Tabulā norādīta *F* statistika ar brīvības pakāpēm (*df*), *p*-vērtība un efekta lielums (omega kvadrāts; ω^2). Rezultāts uzskatāms par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$. ω^2 vērtības interpretētas kā efekta lielums: neliels ($\approx 0,01$), vidējs ($\approx 0,06$) un liels ($\approx 0,14$).

Riska novērtējuma izmaiņas pirms un pēc UGS dažādās klientu grupās

1. tabula. Dienu skaits starp dinamiskā riska novērtējuma veikšanu un UGS uzsākšanu un pabeigšanu.

	Pirms UGS (dienas)	Pēc UGS (dienas)
<i>n</i>	164	60
Trūkst.	34	138
<i>Me</i>	123	104,5
<i>M</i>	124,4	114,7
<i>SD</i>	73,938	94,6
Min	0	1
Max	352	412

Piezīme: *n* – gadījumu skaits grupā (*Valid*); Trūkst. – trūkstošie dati (*Missing*); *Me* – mediāna (*median*); *M* – vidējais (*Mean*); *SD* – standartnovirze (*Std. Deviation*); Min – minimums; Max – maksimums.

2. tabula. *Vispārējā riska līmeņa atšķirības starp klientu grupām pirms un pēc UGS.*

	Salīdzinājums	<i>z</i>	<i>p</i> (Bonferroni)
<i>Pirms UGS</i>	Atskaitītie – Neiesaistītie	-2,236	0,076
	Atskaitītie – Pabeigušie	-2,202	0,083
	Neiesaistītie – Pabeigušie	0,124	1,000
	Kruskal–Wallis tests: $H(2) = 6,103$; <i>p</i> = 0,047		
<i>Pēc UGS</i>	Atskaitītie – Neiesaistītie	-1,956	0,151
	Atskaitītie – Pabeigušie	-1,305	0,576
	Neiesaistītie – Pabeigušie	0,2930	1,000
	Kruskal–Wallis tests: $H(2) = 4,511$; <i>p</i> = 0,105		

Piezīme: *p* – statistiskās nozīmības līmenis; izmantota Bonferroni korekcija (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *z* – standartizētā testa statistikas vērtība.

3. tabula. *Vispārējā dinamiskā riska līmeņa atšķirības starp klientu grupām pirms un pēc UGS.*

	Salīdzinājums	<i>z</i>	<i>p</i> (Bonferroni)
<i>Pirms UGS</i>	Atskaitītie – Neiesaistītie	-1,181	0,712
	Atskaitītie – Pabeigušie	-1,822	0,205
	Neiesaistītie – Pabeigušie	-0,671	1,000
	Kruskal–Wallis tests: $H(2) = 3,326$; <i>p</i> = 0,190		
<i>Pēc UGS</i>	Atskaitītie – Neiesaistītie	-2,887	0,012
	Atskaitītie – Pabeigušie	-1,827	0,203
	Neiesaistītie – Pabeigušie	0,433	1,000
	Kruskal–Wallis tests: $H(2) = 9,853$; <i>p</i> = 0,007		

Piezīme: *p* – statistiskās nozīmības līmenis; izmantota Bonferroni korekcija (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *z* – standartizētā testa statistikas vērtība.

4. tabula. *Vispārējā RVN dinamiskā riska faktoru vidējo vērtību izmaiņas pirms un pēc UGS dažādās klientu grupās.*

Dinamiskie riska faktori	Kopā			Pabeigušie			Atskaitītie			Neiesaistītie		
	<i>pirms</i>	<i>pēc</i>		<i>pirms</i>	<i>pēc</i>		<i>pirms</i>	<i>pēc</i>		<i>pirms</i>	<i>pēc</i>	
Nozīmīgas sociālās ietekmes	0,56	0,4	↓	0,54	0,24	↓	0,47	0,64	↑	0,63	0,75	↑
Stāvoklis ģimenē	0,62	0,28	↓	0,36	0,21	↓	0,7	0,43	↓	0,71	0,38	↓
Dzīves vieta, sociālā vide	0,35	0,18	↓	0,23	0,13	↓	0,32	0,21	↓	0,46	0,38	↓
Brīvais laiks un atpūta	0,88	0,47	↓	0,72	0,37	↓	0,88	0,57	↓	0,96	0,75	↓
Atkarības problēmas	1,04	0,63	↓	0,85	0,63	↓	1,04	0,71	↓	1,15	0,5	↓
Zināšanas un prasmes	0,61	0,38	↓	0,54	0,29	↓	0,63	0,57	↓	0,63	0,5	↓
Nodarbinātība	0,54	0,43	↓	0,46	0,37	↓	0,54	0,43	↓	0,57	0,75	↑
Finanšu vadība	0,78	0,6	↓	0,8	0,55	↓	0,75	0,79	↑	0,79	0,5	↓

Dinamiskie riska faktori	Kopā			Pabeigušie			Atskaitītie			Neiesaistītie		
	pirms	pēc		pirms	pēc		pirms	pēc		pirms	pēc	
Impulsivitāte	0,99	0,72	↓	0,97	0,47	↓	1,02	1,29	↑	0,97	0,88	↓
Problēmu risināšanas prasmes	1,18	0,93	↓	1,05	0,68	↓	1,16	1,29	↑	1,27	1,5	↑
Antisociālas attieksmes	0,84	0,55	↓	0,74	0,34	↓	0,9	1	↑	0,84	0,75	↓
Sadarbība ar uzraudzību	0,58	0,53	↓	0,54	0,34	↓	0,58	0,93	↑	0,6	0,75	↑

Piezīme: M – vidējā vērtība; “pirms” – dinamiskā riska faktora novērtējums pirms UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā); “pēc” – novērtējums pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā); ↓ – riska līmeņa samazinājums; ↑ – riska līmeņa palielinājums. Vērtības interpretējamas skalā no 0 līdz 2, kur lielāka vērtība norāda uz augstāku dinamiskā riska faktora riska līmeni. Vērtību samazinājums pēc UGS norāda uz dinamiskā riska faktora mazināšanos.

5. tabula. *Vispārējā RVN dinamiskā riska faktoru izmaiņas pirms un pēc UGS kopā (Vilkoksona parakstīto rangū tests).*

Rādītājs	W	z	p	r
Nozīmīgas sociālās ietekmes (pirms – pēc)	126,0	0,784	0,383	0,200
Stāvoklis ģimenē (pirms – pēc)	85,0	0,879	0,332	0,250
Dzīves vieta, sociālā vide (pirms – pēc)	65,0	2,040	0,024	0,667
Brīvais laiks un atpūta (pirms – pēc)	142,5	1,912	0,035	0,500
Atkarības problēmas (pirms – pēc)	153,0	2,940	0,001	0,789
Zināšanas un prasmes (pirms – pēc)	85,0	0,879	0,332	0,250
Nodarbinātība (pirms – pēc)	75,5	0,388	0,694	0,110
Finanšu vadība (pirms – pēc)	98,0	1,551	0,098	0,441
Impulsivitāte (pirms – pēc)	256,5	1,622	0,070	0,357
Problēmu risināšanas prasmes (pirms – pēc)	126,0	0,365	0,697	0,091
Antisociālas attieksmes (pirms – pēc)	168,0	1,825	0,043	0,455
Sadarbība ar uzraudzību (pirms – pēc)	105,0	-1,004	0,282	-0,239

Piezīme: W – Vilkoksona parakstīto rangū testa statistikas vērtība; z – standartizētā testa statistikas vērtība; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); r – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts). Analīzē salīdzināti viena un tā paša klienta vispārējā dinamiskā riska faktori pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā).

6. tabula. *Vispārējā RVN dinamiskā riska faktoru izmaiņas pirms un pēc UGS pabeigušo klientu grupā (Vilkoksona parakstīto rangū tests).*

Rādītājs	W	z	p	r
Nozīmīgas sociālās ietekmes (pirms – pēc)	49,5	2,242	0,013	0,800
Stāvoklis ģimenē (pirms – pēc)	16,0	0,338	0,777	0,143
Dzīves vieta, sociālā vide (pirms – pēc)	7,5	0,913	0,424	0,500
Brīvais laiks un atpūta (pirms – pēc)	97,5	2,130	0,020	0,625
Atkarības problēmas (pirms – pēc)	45,0	2,666	0,005	1,000
Zināšanas un prasmes (pirms – pēc)	27,0	1,260	0,182	0,500
Nodarbinātība (pirms – pēc)	28,5	0,711	0,492	0,267
Finanšu vadība (pirms – pēc)	40,5	2,132	0,025	0,800
Impulsivitāte (pirms – pēc)	128,0	3,103	< 0,001	0,882
Problēmu risināšanas prasmes (pirms – pēc)	45,0	1,784	0,059	0,636
Antisociālas attieksmes (pirms – pēc)	105,0	2,556	0,005	0,750
Sadarbība ar uzraudzību (pirms – pēc)	48,0	1,334	0,145	0,455

Piezīme: W – Vilkoksona parakstīto rangū testa statistikas vērtība; z – standartizētā testa statistikas vērtība; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); r – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts). Analīzē salīdzināti viena un tā paša klienta vispārējā dinamiskā riska faktori pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā).

7. tabula. *Vispārējā RVN dinamiskā riska faktoru izmaiņas pirms un pēc UGS atskaitīto klientu grupā (Vilkoksona parakstīto rangu tests).*

<i>Rādītājs</i>	<i>W</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	<i>r</i>
Nozīmīgas sociālās ietekmes (pirms – pēc)	13,5	-0,630	0,530	-0,250
Stāvoklis ģimenē (pirms – pēc)	14,0	0,734	0,484	0,333
Dzīves vieta, sociālā vide (pirms – pēc)	6,0	1,604	0,149	1,000
Brīvais laiks un atpūta (pirms – pēc)	3,0	1,342	0,346	1,000
Atkarības problēmas (pirms – pēc)	5,0	0,000	1,000	0,000
Zināšanas un prasmes (pirms – pēc)	10,5	0,000	1,000	0,000
Nodarbinātība (pirms – pēc)	9,0	0,405	0,766	0,200
Finanšu vadība (pirms – pēc)	5,0	-0,674	0,572	-0,333
Impulsivitāte (pirms – pēc)	3,5	-1,468	0,129	-0,667
Problēmu risināšanas prasmes (pirms – pēc)	13,5	-0,630	0,530	-0,250
Antisociālas attieksmes (pirms – pēc)	2,5	-0,913	0,424	-0,500
Sadarbība ar uzraudzību (pirms – pēc)	0,0	-2,201	0,031	-1,000

Piezīme: *W* – Vilkoksona parakstīto rangu testa statistikas vērtība; *z* – standartizētā testa statistikas vērtība; *p* – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *r* – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts). Analīzē salīdzināti viena un tā paša klienta vispārējā dinamiskā riska faktori pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā).

8. tabula. *Vispārējā RVN dinamiskā riska faktoru izmaiņas pirms un pēc UGS neiesaistīto klientu grupā (Vilkoksona parakstīto rangu tests).*

<i>Rādītājs</i>	<i>W</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	<i>r</i>
Nozīmīgas sociālās ietekmes (pirms – pēc)	0,0	-1,342	0,346	-1,000
Stāvoklis ģimenē (pirms – pēc)	4,0	0,535	0,773	0,333
Dzīves vieta, sociālā vide (pirms – pēc)	12,0	1,214	0,233	0,600
Brīvais laiks un atpūta (pirms – pēc)	0,0	-1,342	0,346	-1,000
Atkarības problēmas (pirms – pēc)	15,0	2,023	0,037	1,000
Zināšanas un prasmes (pirms – pēc)	1,5	0,000	1,000	0,000
Nodarbinātība (pirms – pēc)	0,0	-1,342	0,346	-1,000
Finanšu vadība (pirms – pēc)	3,0	1,342	0,346	1,000
Impulsivitāte (pirms – pēc)	6,0	-0,405	0,766	-0,200
Problēmu risināšanas prasmes (pirms – pēc)	0,0	-1,604	0,149	-1,000
Antisociālas attieksmes (pirms – pēc)	1,50	0,000	1,000	0,000
Sadarbība ar uzraudzību (pirms – pēc)	6,0	-0,943	0,374	-0,429

Piezīme: *W* – Vilkoksona parakstīto rangu testa statistikas vērtība; *z* – standartizētā testa statistikas vērtība; *p* – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$); *r* – efekta lielums ($\approx 0,10$ – mazs, $\approx 0,30$ – vidējs, $\geq 0,50$ – liels efekts). Analīzē salīdzināti viena un tā paša klienta vispārējā dinamiskā riska faktori pirms un pēc UGS (vai tai ekvivalentā laika punktā).

Recidīva biežums un laiks līdz recidīvam dažādos novērošanas periodos UGS klientu grupās

1. tabula. *Recidīva biežums dažādos novērošanas periodos UGS klientu grupās.*

<i>Recidīva laika periods</i>	<i>n</i>	<i>Trūkst.</i>	<i>Nav recidīva,</i>		<i>Ir recidīvs</i>	
			<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Kopā</i>						
270 dienas no UGS uzsākšanas	171	27	125	73,1	46	26,9
30 dienas pēc UGS	189	9	178	94,2	11	5,8
180 dienas pēc UGS	162	36	131	80,9	31	19,1
365 dienas pēc UGS	153	45	105	68,6	48	31,4
731 diena pēc UGS	127	71	72	56,7	55	43
1096 dienas pēc UGS	92	106	44	47,8	48	52,2
<i>Pabeigušie</i>						
270 dienas no UGS uzsākšanas	52	1	47	90,4	5	9,6
30 dienas pēc UGS	52	1	52	100	0	0
180 dienas pēc UGS	43	10	38	88,4	5	11,6
365 dienas pēc UGS	43	10	37	86	6	13,14
731 diena pēc UGS	35	18	28	80	7	20
1096 dienas pēc UGS	25	28	14	56	11	44
<i>Atskaitītie</i>						
270 dienas no UGS uzsākšanas	65	7	43	66,2	22	33,8
30 dienas pēc UGS	70	2	64	91,4	6	8,6
180 dienas pēc UGS	63	9	52	82,5	11	17,5
365 dienas pēc UGS	60	12	40	66,67	20	33,3
731 diena pēc UGS	49	23	25	51	24	49
1096 dienas pēc UGS	33	39	16	48,5	17	51,5
<i>Neiesaistītie</i>						
270 dienas no UGS uzsākšanas	54	19	35	64,8	19	35,2
30 dienas pēc UGS	67	6	62	92,5	5	7,5
180 dienas pēc UGS	56	17	41	73,2	15	26,8
365 dienas pēc UGS	50	23	28	56	22	44
731 diena pēc UGS	43	30	19	44,2	24	55,8
1096 dienas pēc UGS	34	39	14	41,2	20	58,8

Piezīme: Procentuālais sadalījums aprēķināts katras grupas ietvaros. *n* – gadījumu skaits konkrētajā analizē vai grupā; Trūkst. – trūkstošie dati (*Missing*); % – daļījums procentos (*valid percent*). Recidīvs definēts kā jauns NN, par kuru stājies spēkā notiesājošs nolēmums Soda reģistra datos. Analīzē katram laika periodam iekļauti tikai tie gadījumi, kuros bija nodrošināts pilns novērošanas periods. Izslēgšanas kritēriji un tolerances sliekšņi detalizēti aprakstīti metodoloģijas sadaļā.

2. tabula. *Recidīva biežuma sadalījums 270 dienu periodā pēc UGS uzsākšanas klientu grupās (χ^2 analīze).*

	<i>Nav recidīva</i>	<i>Ir recidīvs</i>
<i>Pabeigušie</i>		
<i>n</i>	47	5
Statistiski gaidāmais skaits	38,01	14
% grupas ietvaros	37,6	10,9
Koriģētie standartizētie atlikumi	3,369	-3,369
<i>Atskaitītie</i>		
<i>n</i>	43	22
Statistiski gaidāmais skaits	47,5	17,49
% grupas ietvaros	34,4	47,8
Koriģētie standartizētie atlikumi	-1,604	1,604

	Nav recidīva	Ir recidīvs
<i>Neiesaistītie</i>		
n	35	19
Statistiski gaidāmais skaits	39,5	14,5
% grupas ietvaros	28	41,3
Koriģētie standartizētie atlikumi	-1,660	1,660

Piezīme: n – gadījumu skaits konkrētajā analīzē vai grupā; statistiski gaidāmais skaits – atspoguļo recidīva sadalījumu, kāds būtu sagaidāms gadījumā, ja recidīvs nebūtu saistīts ar klientu piederību konkrētai UGS grupai (*Expected count*); % – procentuālais sadalījums grupas ietvaros. Koriģētie standartizētie atlikumi izmantoti, lai identificētu, kuras tabulas šūnas visvairāk veido kopējo Pīrsona hī kvadrāta testa (χ^2) rezultātu ($|\text{reziduāls}| \geq 1,96$ norāda uz statistiski nozīmīgu novirzi pie $p < 0,05$). Kopējais Pīrsona hī kvadrāta testa rezultāts: $\chi^2(2) = 11,380$, $p = 0,003$; *Cramer's V* = 0,258.

3. tabula. Recidīva biežuma sadalījums 365 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas klientu grupās (χ^2 analīze).

	Nav recidīva	Ir recidīvs
<i>Pabeigušie</i>		
n	37	6
Statistiski gaidāmais skaits	29,5	13,5
% grupas ietvaros	35,2	12,5
Koriģētie standartizētie atlikumi	2,903	-2,903
<i>Atskaitītie</i>		
n	40	20
Statistiski gaidāmais skaits	41,2	18,8
% grupas ietvaros	38,1	41,7
Koriģētie standartizētie atlikumi	-0,420	0,420
<i>Neiesaistītie</i>		
n	28	22
Statistiski gaidāmais skaits	34,3	15,7
% grupas ietvaros	26,7	45,8
Koriģētie standartizētie atlikumi	-2,345	2,345

Piezīme: n – gadījumu skaits konkrētajā analīzē vai grupā; statistiski gaidāmais skaits – atspoguļo recidīva sadalījumu, kāds būtu sagaidāms gadījumā, ja recidīvs nebūtu saistīts ar klientu piederību konkrētai UGS grupai (*Expected count*); % – procentuālais sadalījums grupas ietvaros. Koriģētie standartizētie atlikumi izmantoti, lai identificētu, kuras tabulas šūnas visvairāk veido kopējo Pīrsona hī kvadrāta testa (χ^2) rezultātu ($|\text{reziduāls}| \geq 1,96$ norāda uz statistiski nozīmīgu novirzi pie $p < 0,05$). Kopējais Pīrsona hī kvadrāta testa rezultāts: $\chi^2(2) = 9,870$, $p = 0,007$; *Cramer's V* = 0,254.

4. tabula. Recidīva biežuma sadalījums 731 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas klientu grupās (χ^2 analīze).

	Nav recidīva	Ir recidīvs
<i>Pabeigušie</i>		
n	28	7
Statistiski gaidāmais skaits	19,8	15,2
% grupas ietvaros	38,9	12,7
Koriģētie standartizētie atlikumi	3,270	-3,270
<i>Atskaitītie</i>		
n	25	24
Statistiski gaidāmais skaits	27,8	21,2
% grupas ietvaros	34,7	43,6
Koriģētie standartizētie atlikumi	-1,023	1,023
<i>Neiesaistītie</i>		
n	19	24
Statistiski gaidāmais skaits	24,4	18,6
% grupas ietvaros	26,4	43,6

	Nav recidīva	Ir recidīvs
Koriģētie standartizētie atlikumi	-2,035	2,035

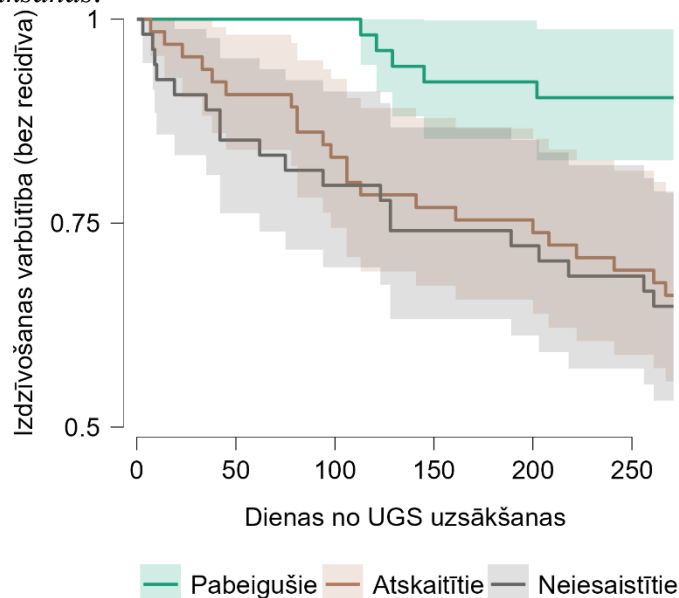
Piezīme: n – gadījumu skaits konkrētajā analizē vai grupā; statistiski gaidāmais skaits – atspoguļo recidīva sadalījumu, kāds būtu sagaidāms gadījumā, ja recidīvs nebūtu saistīts ar klientu piederību konkrētai UGS grupai (*Expected count*); % – procentuālais sadalījums grupas ietvaros. Koriģētie standartizētie atlikumi izmantoti, lai identificētu, kuras tabulas šūnas visvairāk veido kopējo Pīrsona hī kvadrāta testa (χ^2) rezultātu ($|\text{reziduāls}| \geq 1,96$ norāda uz statistiski nozīmīgu novirzi pie $p < 0,05$). Kopējais Pīrsona hī kvadrāta testa rezultāts: $\chi^2(2) = 11,126$, $p = 0,004$; *Cramer's V* = 0,296.

5. tabula. *Kaplaņa-Meiera analīzes kopsavilkuma rādītāji (laiks līdz recidīvam) UGS klientu grupās 270 dienu periodā pēc UGS uzsākšanas.*

	n	Recidīvs, n	RMST (dienas)	SE	Me (dienas)	95% TI mediānai: apakš.	95% TI mediānai: augš..
Pabeigušie	52	5	258,6	5,448	-	-	-
Atskaitītie	65	22	219,6	10,645	-	-	-
Neiesaistītie	54	19	210,9	13,064	-	-	-

Piezīme: RMST – ierobežotais vidējais izdzīvošanas laiks (*restricted mean survival time*) attiecīgajā novērošanas periodā; SE – standartklūda; TI – ticamības intervāls. Mediānais laiks līdz recidīvam analizētajā periodā netika sasniegts (izdzīvošanas varbūtība saglabājās virs 0,50), tādēļ mediāna un tās 95% ticamības intervāls netiek ziņoti. Log-rank (Mantel–Haenszel) tests: $\chi^2(2) = 11,113$, $p = 0,004$. Trūkstošo vērtību dēļ no analīzes izslēgti 27 gadījumi.

1. attēls. *Kaplaņa–Meiera izdzīvošanas līknes (laiks līdz recidīvam) UGS klientu grupās 270 dienu periodā pēc UGS uzsākšanas.*

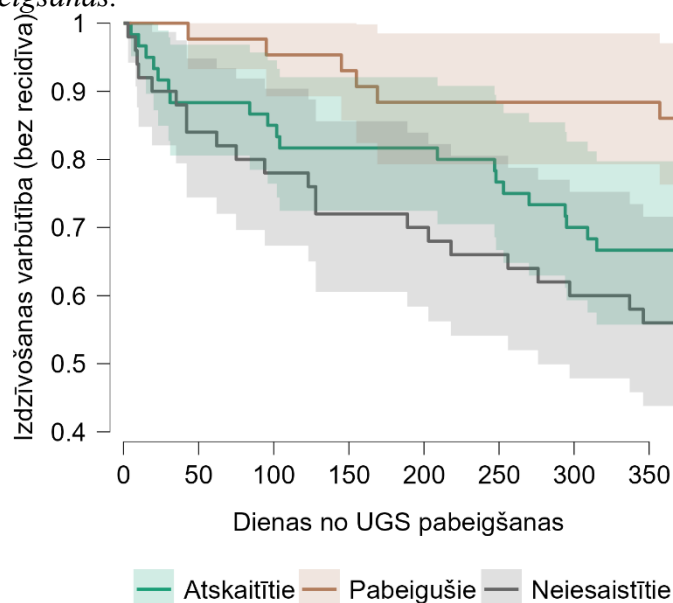

6. tabula. *Kaplaņa-Meiera analīzes kopsavilkuma rādītāji (laiks līdz recidīvam) UGS klientu grupās 365 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas.*

	n	Recidīvs, n	RMST (dienas)	SE	Me (dienas)	95% TI mediānai: apakš.	95% TI mediānai: augš..
Pabeigušie	60	20	293,3	15,877	-	-	-
Atskaitītie	43	6	337,3	12,189	-	-	-
Neiesaistītie	50	22	263	19,520	-	-	-

Piezīme: RMST – ierobežotais vidējais izdzīvošanas laiks (*restricted mean survival time*) attiecīgajā novērošanas periodā; SE – standartklūda; TI – ticamības intervāls. Mediānais laiks līdz recidīvam analizētajā periodā netika sasniegts (izdzīvošanas varbūtība saglabājās virs 0,50), tādēļ mediāna un tās 95% ticamības intervāls netiek ziņoti. Log-rank (Mantel–Haenszel) tests: $\chi^2(2) = 9,883$, $p = 0,007$. Trūkstošo vērtību dēļ no analīzes izslēgti 45 gadījumi.

2. attēls. Kaplana–Meiera izdzīvošanas līknes (laiks līdz recidīvam) UGS klientu grupās 365 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas.

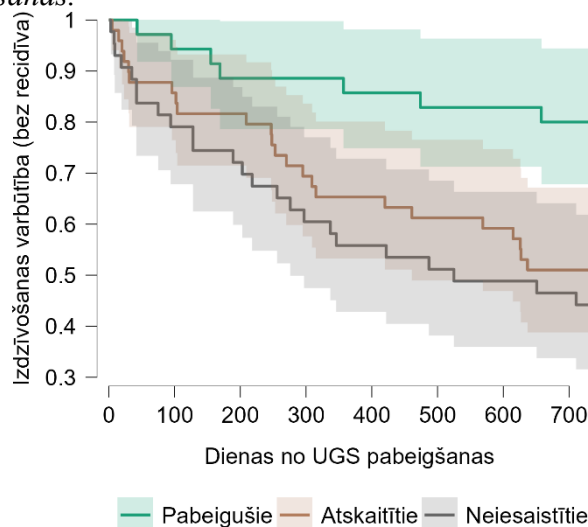

7. tabula. Kaplana–Meiera analīzes kopsavilkuma rādītāji (laiks līdz recidīvam) UGS klientu grupās 731 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas.

	<i>n</i>	<i>Recidīvs,</i> <i>n</i>	<i>RMST</i> (dienas)	<i>SE</i>	<i>Me</i> (dienas)	95% <i>TI</i> <i>mediānai:</i> <i>apakš.</i>	95% <i>TI</i> <i>mediānai:</i> <i>augš.</i>
Pabeigušie	35	7	641,3	34,469	-	-	-
Atskaitītie	49	24	506,7	39,343	-	461	-
Neiesaistītie	43	24	451,4	44,614	525	276	-

Piezīme: RMST – ierobežotais vidējais izdzīvošanas laiks (*restricted mean survival time*) attiecīgajā novērošanas periodā; SE – standartklūda; TI – ticamības intervāls. Mediānais laiks līdz recidīvam analizētajā periodā netika sasniegts (izdzīvošanas varbūtība saglabājās virs 0,50), tādēļ mediāna un tās 95% ticamības intervāls netiek ziņoti. Log-rank (Mantel–Haenszel) tests: $\chi^2(2) = 10,548$, $p = 0,005$. Trūkstošo vērtību dēļ no analīzes izslēgti 71 gadījums.

3. attēls. Kaplana–Meiera izdzīvošanas līknes (laiks līdz recidīvam) UGS klientu grupās 731 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas.

8. tabula. *Logistiskās regresijas rezultāti recidīva prognozēšanai 270 dienu periodā pēc UGS uzsākšanas.*

Mainīgais	B	SE	OR	z	Wald	p
Konstante	-11,091	2,863	1,525×10 ⁻⁵	-3,874	15,010	< 0,001
Vecums	0,211	0,097	1,234	2,166	4,691	0,030
Vispārējā RVN kopējais riska līmenis	1,099	0,328	3,001	3,351	11,232	< 0,001
Atskaitītie (salīdzinājumā ar pabeigušajiem)	2,020	0,835	7,539	2,420	5,855	0,016
Neiesaistītie (salīdzinājumā ar pabeigušajiem)	2,331	0,830	10,289	2,807	7,879	0,005

Piezīme: B – regresijas koeficients (*Estimate*); SE – standartkļūda (*Standard Error*); OR – izredžu attiecība (*Odds Ratio*); z – standartizētā testa statistikas vērtība; Wald – Valda statistika; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$). Atkarīgais mainīgais: recidīvs 270 dienu periodā pēc UGS uzsākšanas (0 = nav recidīva, 1 = ir recidīvs). References kategorija: pabeigušie klienti. Modelis statistiski nozīmīgs ($\Delta\chi^2 = 28,515$, $p < 0,001$).

9. tabula. *Logistiskās regresijas rezultāti recidīva prognozēšanai 365 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas.*

Mainīgais	B	SE	OR	z	Wald	p
Konstante	-4,934	2,224	0,007	-2,219	4,922	0,027
Vecums	0,039	0,083	1,040	0,466	0,218	0,641
Vispārējā RVN kopējais riska līmenis	0,571	0,279	1,771	2,051	4,207	0,040
Atskaitītie (salīdzinājumā ar pabeigušajiem)	1,501	0,689	4,486	2,177	4,739	0,029
Neiesaistītie (salīdzinājumā ar pabeigušajiem)	1,828	0,691	6,224	2,648	7,010	0,008

Piezīme: B – regresijas koeficients (*Estimate*); SE – standartkļūda (*Standard Error*); OR – izredžu attiecība (*Odds Ratio*); z – standartizētā testa statistikas vērtība; Wald – Valda statistika; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$). Atkarīgais mainīgais: recidīvs 365 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas (0 = nav recidīva, 1 = ir recidīvs). References kategorija: pabeigušie klienti. Modelis statistiski nozīmīgs ($\Delta\chi^2 = 15,548$, $p = 0,004$).

10. tabula. *Logistiskās regresijas rezultāti recidīva prognozēšanai 731 dienu periodā pēc UGSI pabeigšanas.*

Mainīgais	B	SE	OR	z	Wald	p
Konstante	-5,528	2,279	0,004	-2,426	5,883	0,015
Vecums	0,107	0,086	1,113	1,244	1,549	0,213
Vispārējā RVN kopējais riska līmenis	0,554	0,295	1,741	1,878	3,526	0,060
Atskaitītie (salīdzinājumā ar pabeigušajiem)	1,614	0,610	5,022	2,646	7,000	0,008
Neiesaistītie (salīdzinājumā ar pabeigušajiem)	1,708	0,615	5,519	2,778	7,718	0,005

Piezīme: B – regresijas koeficients (*Estimate*); SE – standartkļūda (*Standard Error*); OR – izredžu attiecība (*Odds Ratio*); z – standartizētā testa statistikas vērtība; Wald – Valda statistika; p – statistiskās nozīmības līmenis (rezultāts tiek uzskatīts par statistiski nozīmīgu, ja $p < 0,05$). Atkarīgais mainīgais: recidīvs 731 dienu periodā pēc UGS pabeigšanas (0 = nav recidīva, 1 = ir recidīvs). References kategorija: pabeigušie klienti. Modelis statistiski nozīmīgs ($\Delta\chi^2 = 15,943$, $p = 0,003$).